

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

DAVID VOLK

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

EKONOMSKA POLITIKA TAJVANA

LJUBLJANA, avgust 2005

DAVID VOLK

IZJAVA

Študent David Volk izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom dr. Zarjana Fabjančiča, in dovoljujem objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 31.08.2005

Podpis: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1. GEOGRAFSKE IN DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI TAJVANA.....	2
2. ZGODOVINA IN POLITIČNO OZADJE.....	3
2.1. Kratka zgodovina.....	3
2.2. Gospodarski razvoj.....	4
2.3. Politična in upravna ureditev.....	5
2.4. Odnosi z Ljudsko Republiko Kitajsko.....	5
2.5. Obramba.....	6
3. MEDNARODNI ODNOSI.....	7
3.1. Politični odnosi.....	7
3.2. Zunanjetrgovinski odnosi.....	8
3.3. Tajvan – ZDA.....	8
3.4. Tajvan – Japonska.....	8
4. GOSPODARSTVO.....	9
4.1. Makroekonomski kazalci.....	9
4.2. Trgovina.....	10
4.3. Investicije.....	11
4.4. Storitve.....	12
4.5. Industrija.....	13
4.6. SMEs.....	14
4.7. Kmetijstvo.....	15
4.8. Okoljevarstvo.....	16
4.9. Promet in telekomunikacije.....	16
5. EKONOMSKA POLITIKA.....	17
5.1. Monetarna politika.....	18
5.1.1. Instrumenti denarne politike.....	18
5.1.2. Denarni agregati in ponudba denarja.....	20
5.1.3. Central Bank of China.....	20
5.1.4. Finančni sektor.....	21
5.1.5. Deflacija.....	22
5.2. Politika deviznega tečaja.....	27
5.3. Zunanjetrgovinska politika.....	28
5.3.1. Zunanja trgovina.....	29
5.3.2. Vključitev v WTO in posledice.....	31
5.4. Fiskalna politika.....	32
5.4.1. Javne finance.....	33
5.4.2. Socialna in zdravstvena politika.....	34
5.4.3. Izobraževanje.....	35
5.5. Industrijska politika.....	35
5.6. Privatizacija.....	36
5.7. Demokratizacija.....	36
5.8. Razvoj Tajvana v "zeleni silicijev otok" in Challenge 2008.....	37
6. AZIJSKA FINANČNA KRIZA.....	38
7. PRIHODNOST.....	41
SKLEP.....	42
LITERATURA.....	43
VIRI.....	44

UVOD

Tajvan spada med nam manj znane države, o katerih vemo zelo malo. Večina ga verjetno ne bi znala niti pravilno umestiti na zemljevid sveta. Vendar pa smo vsi zagotovo vsaj že slišali zanj, saj je včasih etiketa z napisom "Made in Taiwan" krasila večino izdelkov vseh vrst od igrač do oblek. To je v veliki meri posledica njihove izredno izvozno usmerjene ekonomske politike od konca 70-ih naprej. Tajvan je danes ena izmed pomembnejših in močnejših ekonomij na svetu.

Ekonomska politika pa je tudi obravnavana tema tega dela. Poskušal bom opisati čim več področij današnje tajvanske ekonomske politike. Zavedati se moramo, da je treba pri oblikovanju in opisovanju le-te upoštevati veliko število dejavnikov in kategorij, ki so med seboj povezani ter vplivajo nanjo. Predstavil bom tudi nekatera neekonomska področja, ki so bistvena za lažje razumevanje izbranih ukrepov in njihovih posledic.

Pri tem se bom osredotočil na ekonomsko politiko Tajvana v zadnjem desetletju. V tem obdobju je otok doživel ogromno sprememb. Prišlo je do dokončne demokratizacije otoka in prve menjave oblasti v zgodovini, vmes je nastopila še azijska kriza in eden največjih potresov v zgodovini Tajvana, ki je skoraj ohromil celotno proizvodnjo. Po letu 2000 je Tajvan doživel prvo ekonomsko recesijo v petih desetletjih, sprejem v Svetovno trgovinsko organizacijo (WTO) in izbruh epidemije SARS-a. Opisal bom tudi, kako so nekateri od teh dogodkov vplivali na njegovo gospodarstvo in ekonomsko politiko. V zadnjih letih pa je zelo pomemben njihov položaj v svetu in odnos do gospodarsko in politično vse močnejše Kitajske. Leta 2002 so sprejeli 6-letni nacionalni razvojni plan, Challenge 2008, ki je usmerjen v oživljanje gospodarstva in modernizacijo Tajvana. Vsi ti dogodki so bili pomembnejši v njegovi novejši zgodovini in so tudi v veliki meri vplivali na gospodarstvo in oblikovanje njegove ekonomske politike.

V prvih treh poglavjih bom na kratko opisal značilnosti države, zgodovino in politično ozadje ter mednarodne odnose. V četrtem poglavju bo beseda tekla o današnjem tajvanskem gospodarstvu. Predstavil bom ključne gospodarske panoge in kazalce, ki so pomembni za razumevanje ekonomske politike. Peto poglavje, ki predstavlja osrednji del tega diplomskega dela, opisuje ekonomsko politiko Tajvana v zadnjih desetih letih. Osredotočil se bom na reševanje zastavljenih ciljev te politike. Tukaj bom opisal tudi kako so z ekonomsko politiko reševali probleme v obdobjih recesije, inflacije, demokratizacije ter sprejema v WTO. V nadaljevanju bom pojasnil, kako je azijska finančna kriza vplivala na gospodarstvo, njene vzroke, posledice in ukrepe ekonomske politike za reševanje te krize. V zadnjem poglavju pa bom še na kratko opisal, kakšen je Tajvan danes in razmišljal o njegovi prihodnosti ter vse skupaj povezal v sklepni misli.

1. GEOGRAFSKE IN DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI TAJVANA

Tajvan leži na robu azijske tektonske plošče 160 kilometrov vzhodno od Kitajske in je enako oddaljen tako od Šanghaja kot od Hong Konga. Predstavlja največji otok v verigi otokov zahodnega Tihega oceana, ki se razteza med Japonsko in Filipini. Otok je dolg 394 kilometrov in širok 144 kilometrov. Njegova površina znaša 32.260 kvadratnih kilometrov, kar je skoraj za dve Sloveniji. Pod njegovo teritorialno območje spadajo tudi Peskadori, Kinmen (Quemoy), Matsu in številna druga manjša otočja in otoki. Glavno mesto je Taipei, ki ima 2,6 milijona prebivalcev, ostala večja mesta pa so še Kaohsiung (1,5 milijona prebivalcev) in Taichung (990.000 prebivalcev). Čeprav je majhen, je pretežno gorat. Več kot polovico otoka predstavljajo zelo strme gore, ki segajo tudi do višine 3952 metrov in predstavljajo vzhodni del otoka. Ta področja so večinoma poraščena s tropskim gozdom. Samo tretjina površja je primerna za obdelovanje zemlje. Tajvan leži v subtropskem pasu in ima oceansko ter subtropsko monsunsko podnebje. Poletja so dolga in vlažna, zime pa kratke in mile. Relativna povprečna vlaga v povprečju znaša okrog 80 odstotkov. Glede na to, da leži v območju, kjer prihaja do velikega mešanja zračnih tokov, so monsoni tisti, ki v večini primerov določajo vreme na otoku. Eden od problemov otoka so tajfuni, ki nekajkrat letno dosežejo otok in s poplavami, močnim vetrom ter zemeljskimi plazovi povzročijo veliko škode. Drugi večji problem, ki pesti otok, pa je velika potresna aktivnost, saj leži na stiku azijske in pacifiške tektonske plošče. Največji potres v zadnjih stotih letih se je zgodil 21. septembra 1999. Imel je 7,3 stopnje po Richterjevi lestvici in je povzročil veliko škode in izgube v gospodarstvu (Storey, 2001, str. 18, 19).

Prvotni prebivalci na Tajvanu so bili verjetno predniki Malajcev. Njihov jezik pa je spadal v malajsko-polinezijsko skupino. Prva večja priseljevanja s celine so se začela v 16. stoletju. Največje pa se je zgodilo po drugi svetovni vojni leta 1949, ko je skoraj dva milijona ljudi, s Chiang Kai-shekom na čelu, zbežalo na otok pred komunistično oblastjo. Danes ima Tajvan skoraj 23 milijonov prebivalcev in je s 622 prebivalci na kvadratni kilometer druga najgostejše poseljena država na svetu, takoj za Bangladešem. Povprečna letna rast prebivalstva v letu 2002 je bila 0,47 odstotka. Več kot dve tretjini prebivalcev živi v urbanem okolju. Večino 98 odstotkov tvorijo Han Kitajci, ostalo pa druge manjšine, med njimi so tudi prvotni prebivalci otoka oziroma aborigini. Dandanes živi na otoku še 11 teh plemen, ki v glavnem poseljujejo bolj odročne predele, vendar pa so vsi že skoraj povsem prevzeli kitajsko kulturo in jezik. Uradni in splošni jezik sporazumevanja je mandarinščina, ki je bila uvedena v šole po prihodu kitajske oblasti na otok leta 1949. Vendar pa se izven velikih mest veliko bolj uporablja tajvanščina, ki je jezik provinc Fujian in Guangdong, od koder je prišla večina prednikov današnjih prebivalcev Tajvana. Govori ga približno 70 odstotkov Tajvancev. Leta 2001 so ta jezik ponovno uvedli v šole, na televizijo, v časopise in na ostala javna mesta, saj bi ga drugače hitro izpodrinila mandarinščina in bi izumrl (Taiwan Yearbook, 2003).

2. ZGODOVINA IN POLITIČNO OZADJE

2.1. Kratka zgodovina

Tajvan je v kitajski zgodovini prvič omenjen v 6. stoletju. Prvi priseljenci s celine so prišli na otok, poseljen z malajskim prebivalstvom, konec 5. stoletja. Množično priseljevanje pa se je začelo v 17. stoletju. Prvi Evropejci, ki so prišli na otok, so bili portugalski trgovci leta 1592. Bili so tako navdušeni nad njegovo lepoto, da so ga poimenovali Ilha Formosa oziroma "lepi otok". Kasneje, v začetku 17. stoletja, so na jugu in severu otoka vladali Španci in Nizozemci. Slednji so pregnali Špance, vendar pa so bili kasneje tudi oni izgnani z otoka.

Nizozemce je leta 1662 s Tajvana pregnal general dinastije Ming, Cheng Ch'eng-kung, na zahodu bolj poznan kot Koxinga. V 17. stoletju je tako otok postal del kitajskega imperija kot samostojna provinca in takrat se je začelo prvo obdobje priseljevanja iz celine. Koxingo je nasledil njegov sin Cheng Ching, ki je naredil največ za sinizacijo otoka. V naslednji dinastiji Qing je Tajvan postal prefektura province Fujian. V 18. in 19. stoletju se je zato priseljevanje iz provinc Fujian in Guangdong še povečalo.

19. stoletje je bilo obdobje nasilne kolonizacije Kitajske s strani evropskih pomorskih velesil, zato je Tajvan 25. maja leta 1895 razglasil neodvisnost. Tako je postal prva republika v Aziji, vendar pa je neodvisnost trajala le 12 dni. Po Kitajskem porazu v vojni z Japonsko, je otok kljub upor domačinov zasedla Japonska. Otok je za 50 let postal japonska kolonija. V tem obdobju so Japonci hoteli naturalizirati Tajvance. Vzpostavili so svojo administracijo, modernizirali infrastrukturo ter razvili kmetijstvo in industrijsko proizvodnjo. Tajvan so spremenili v območje težke industrije in zunanje trgovine. Japonska je z vsem tem veliko pripomogla h kasnejšemu hitremu razvoju Tajvana.

Leta 1945, po koncu druge svetovne vojne, pa je bil otok vrnjen Republiki Kitajski. Takrat je spet postal provinca Kitajske. Po zmagi komunistov v državljanski vojni z Mao Zedongom na čelu leta 1949 se je Chiang Kai-shek s svojo vlado umaknil na Tajvan in razglasil otok za Republiko Kitajsko (ROC). Od takrat naprej sta obe vladi trdili, da je Tajvan del Kitajske in da sta obe zakoniti vodji celotne Kitajske.

Načrte komunistov, ki so hoteli zavzeti Tajvan so preprečile ZDA, ki so leta 1950 tja poslale svojo vojsko, ki je branila otok. Marca leta 1954 sta tajvanska vlada in ZDA podpisali medsebojno pogodbo, v kateri so se ZDA obvezale, da bodo ukrepale, če bo Kitajska hotela zavzeti Tajvan.

Chiang Kai-shek se je z namenom ponovnega zavzetja Kitajske usmeril v ekonomski razvoj. Tajvan je kmalu postal eden vodilnih svetovnih izvoznikov. Kasneje so se mednarodni odnosi spremenili. Tajvan je bil leta 1971 z mednarodnim priznanjem komunistične Kitajske izključen iz OZN in še nekaterih mednarodnih organizacij. Veliko držav je prekinilo

diplomatske odnose, ker so raje sklenile diplomatske odnose s Pekingom, ki pa je zahteval priznanje samo ene vlade.

Leta 1988 je bil Tajvan že močno industrializiran, zato je ljudstvo zahtevalo spremembe v političnem režimu, ki je bil do takrat neke vrste diktatorski, saj je bila več kot 30 let na oblasti družina Chiang. Ko je umrl Chiang Ching-kuo, sin Chiang Kai-sheka, je oblast prevzel Lee Teng-hui, prvi na Tajvanu rojeni predsednik, ki ima največ zaslug za modernizacijo in demokratizacijo države. Leta 1996 so izvedli prve demokratične predsedniške volitve. Kitajska je z izstrelitvijo raket proti Tajvanu poskušala vplivati na izid volitev, vendar so zopet intervenirale ZDA. Od leta 2000 naprej pa je že v drugem mandatu na oblasti Chen Shui-bian, ki se zelo zavzema za uradno razglasitev neodvisnosti.

2.2. Gospodarski razvoj

V 50-ih letih je bilo tajvansko gospodarstvo močno odvisno od kmetijstva, ki je predstavljalo več kot 30 odstotkov BDP, industrija pa le borih 20 odstotkov BDP. V takih razmerah je Tajvan najprej v celoti razvil kmetijski sektor. Njihov načrt je bil pospeševati industrijo preko kmetijstva, pri tem pa podpirati kmetijstvo z industrijo. Zemeljska reforma v kmetijstvu je močno pospešila kmetijsko proizvodnjo kot tudi prihodke. Visoki pridelki v kmetijstvu so pomenili, da je otok lahko presežke izvažal, v zameno pa so lahko kupovali surovine, stroje in opremo za industrijski sektor (Yu, 1999, str. 31-33).

V času vojne je bil Tajvan zaprta ekonomija. Po koncu vojne, ko je gospodarstvo začelo počasi rasti, so se postopoma odpirali svetovnemu trgu. V začetnih fazah tajvanskega modernega razvoja se je vlada odločila, da bo spodbujala trgovino, saj je otoku primanjkovalo surovin za proizvodnjo. Za učinkovito porabo le-teh so sprejeli predpise, ki so urejali potrošnjo surovin. Sprejeli so tudi dodatne predpise, ki so ščitili nekatere novonastale in tradicionalne dejavnosti. Z razvojem gospodarstva so te predpise postopoma ukinjali in tako omogočili svobodno trgovino (Yu, 1999, str. 33).

Veliko držav v razvoju je najprej razvilo kapitalno intenzivne panoge in so bila zato do 80-ih njihova gospodarstva še vedno zadaj in v slabem stanju. V 50-ih letih je na Tajvanu primanjkovalo delovnih mest, zato se je vlada odločila, da bodo razvijali delavno intenzivne panoge. Ker je bilo veliko delovne sile, so se te panoge razvijale zelo hitro. V 70-ih se je Tajvan usmeril v spodbujanje izvoza. Izvoznikom so omogočili kredite po nizkih obrestnih merah in druge olajšave. Konec 80-ih je zaradi velikega izboljšanja življenjskega standarda delavno intenzivna industrija začela izgubljati konkurenčnost. Takrat so se usmerili na bolj kapitalno intenzivne panoge, high tech industrijo in pa na storitveni sektor. Proizvodnjo so začeli seliti v kraje, ki imajo cenejšo delovno silo, predvsem na Kitajsko, kjer so največji tuji investitorji.

Tajvan si je v tem času zaradi svojega izredno izvozno usmerjenega gospodarstva in omejevanja uvoza nakopičil tudi veliko deviznih rezerv. S tem je postal stabilna država, kar se tiče zunanjih ekonomskih kriz, saj je zaradi obsežnih rezerv in ker ima zelo malo tujih posojil skoraj neodvisen od ostalih držav. Vendar pa so prevelike devizne rezerve povzročile tudi rast vredosti Novega tajvanskega dolarja (NTD) in s tem zmanjšale konkurenčnost tajvanskega izvoza, kar je povzročilo zaton mnogih delovno intenzivnih panog.

2.3. Politična in upravna ureditev

Po odpravi zakona o prepovedi ustanovitve novih političnih strank leta 1989 in prvimi neposrednimi demokratičnimi volitvami leta 1991 je Tajvan končno postal večstrankarska demokratična država. 18. marca leta 2000 se je to samo še potrdilo z miroljubnim prenosom oblasti od Kuomintanga (KMT), ki je bil na oblasti vse od leta 1949, na Demokratično napredno stranko (DPP), ki je zmagala na volitvah. Trenutno so v parlamentu zastopane štiri politične stranke, največ sedežev pa ima DPP. Volilno pravico imajo vsi, ki so dopolnili 20 let (Taiwan, 2002).

Med leti 1949 in 1991 je uprava na Tajvanu trdila, da je edina legitimna vlada celotne Kitajske, vključno s celinsko Kitajsko. Na to so se sklicevali, ko so se Nacionalisti (KMT) preselili na otok leta 1949 in tam ponovno vzpostavili celotno politično in upravno ureditev, ki so jo prenesli s celine. Leta 1991 so končno opustili zahtevo po vladanju nad celotno Kitajsko in izjavili, da ne oporekajo dejstvu, da komunisti vladajo na celinski Kitajski (Taiwan, 2002).

Tajvanska vlada je razdeljena na osrednji provincialni/občinski nivo in na okrožni/mestni nivo. Vsak ima točno določene naloge. Osrednja vlada je sestavljena iz urada predsednika, narodne skupščine in pet vej oblasti: izvršilno, zakonodajno, sodno, preiskovalno in nadzorno. Leta 1998 so popravili ustavo, tako da so sedaj vsa okrožja in mesta pod izvršilno oblastjo. Predsednik države je tako vodja in vrhovni poveljnik vojaških sil. Ima tudi oblast nad vsemi petimi vejami oblast in imenuje predsednika vlade. Vlado vodi njen predsednik in je sestavljena iz ministrstev, ki so zadolžena za politiko in upravljanje (Taiwan, 2002).

2.4. Odnosi z Ljudsko Republiko Kitajsko

Že desetletja predstavlja potencialni konflikt na obeh straneh tajvanske ožine resno grožnjo za stabilnost azijsko-pacifiške regije in svetovni mir. Danes, ko se trgovina, poslovni stiki in neuradni kontakti med obema stranema hitro večajo, se Peking še vedno noče odpovedati uporabi sile proti Tajvanu. V zadnjih letih sta obe strani doživeli velike notranje in zunanje preizkušnje. Tajvan je dokončal svoj proces demokratizacije s prvo spremembo oblasti v zgodovini, Kitajska pa doživlja največje gospodarske in politične spremembe. Medsebojni odnosi so se zelo povečali, ko sta bili pred dobrimi tremi leti obe državi končno sprejeti v Svetovno trgovinsko organizacijo (WTO). S hitro spremembo težišča razvoja na svetovnem

zemljevidu v prid Azije odnos med Kitajsko in Tajvanom ni več regionalni problem, ampak je postal pomemben faktor v mednarodnih odnosih. Obe strani morata zato razviti nove poglede na situacijo in se naučiti soobstajati in se sorazvijati v mednarodnem okviru.

Kljub razlikam med obema stranema pa so se v zadnjem desetletju stiki na obeh straneh ožine zelo povečali. Tajvan nadaljuje z odpravo prepovedi stikov z LR Kitajsko in medsebojna sodelovanja so se povečala kot gobe po dežju. Tako so bile vzpostavljene direktne telefonske zveze in poštne storitve med državama. Omogočili so obiske in odprli trgovske poti. Tajvan je po odprtju Kitajske posredno postal največji investitor na celini, kar samo dokazuje, kako močno gospodarstvo je razvil v dobrih petdesetih letih. Letos je bila med novoletnimi prazniki prvič tudi vzpostavljena direktna letalska povezava med Pekingom in Tajpejem. Vendar pa Kitajska še vedno vztraja pri svojem in je dala Tajvanu jasno vedeti, da bi vsakršna odcepitev pomenila vojaški spopad. Vedno več ljudi na Tajvanu pa se, po več kot pol stoletja ločenega od Kitajske, čedalje bolj počuti Tajvance kot Kitajce.

Neposredna trgovina med obema državama se v zadnjem desetletju hitro veča. Kitajska je tajvanski tretji največji trgovski partner, Tajvan pa kitajski četrti. Njihove investicije na celini predstavljajo skoraj 60 milijard USD. Posredno so preko Hong Konga na celino investirali še veliko več. Ta posredna trgovina je zelo v prid Tajvana in zagotavlja nov trg za proizvode z otoka. Vendar pa tajvanska vlada zaradi razlogov nacionalne varnosti ni preveč navdušena nad prevelikimi investicijami na celino. Peking je izrazil mešane občutke glede tega razvoja. Voditelji LR Kitajske so veseli razvoja gospodarskih vezi in menjave med stranema, ker verjamejo, da bo to pripomoglo k rešitvi problema združitve. Po drugi strani pa se večji stiki v povezavi z domačo politično liberalizacijo Tajvana odražajo v bolj odprtih pogledih na prihodnost otoka, vključno z možnostjo razglasitve neodvisnosti, kateri pa Peking močno nasprotuje (Taiwan, 2002).

2.5. Obramba

Namen tajvanskih vojaških sil je obramba ozemlja vključno z otoki. To pa zahteva vzdrževanje učinkovitosti za zagotovitev obrambe države in njenih ljudi. Največja grožnja seveda preti s strani Kitajske, ki se pod nobenim pogojem noče odpovedati uporabi sile v primeru tajvanskega vprašanja. Zaradi sovražnih odnosov s sosedo Kitajsko je Tajvan v preteklosti največji del proračuna namenil obrambi. V zadnjem desetletju se ta odstotek hitro zmanjšuje. Posledično to v veliki meri vpliva tudi na razvoj gospodarstva. V letu 2003 je vlada namenila 15 odstotkov proračuna za vzdrževanje vojaških sil. Vojaška obveznost velja za vse moške, ki dopolnijo 18 let (Taiwan, 2002).

Tajvanska vojska je v večini opremljena z orožjem, ki so ga prejeli od ZDA. V zadnjih letih so nabavljali orožje tudi preko drugih zahodnih držav in si prizadevali za izgradnjo lastne vojaške proizvodnje (Taiwan, 2002).

3. MEDNARODNI ODNOSI

Tajvan bi lahko dosegel še veliko večji gospodarski uspeh, če ne bi imel problemov z mednarodnim priznanjem ostalih držav zaradi Kitajske. Le-ta zaradi 56-letnega spora in takratne ločitve Tajvana od celine, še vedno trdi, da je Tajvan del Kitajske in ne priznava njegove neodvisnosti. S svojo velikostjo in vse večjo pomembnostjo na mednarodnem trgu pa tudi onemogoča vzpostavitev diplomatskih stikov otoka z večino svetovnih držav. Peking grozi, da bo prekinil odnose s katerokoli državo, ki bi hotela imeti diplomatske odnose s Tajvanom. Litva je poskusila, a ni uspela, tudi Makedonija je podlegla večjemu kitajskemu trgu in ugodnostim, ki jih nudi trgovanje s Kitajsko. Samo okoli 30 majhnih držav tretjega sveta, kot so Haiti, Bahami, St. Vincent in Grenadine in podobne države, je tako pogumnih, da je vzpostavilo odnose s Tajvanom, pa še to večinoma zato, da prejemajo njihovo finančno pomoč (Storey, 2001, str. 17).

Zaradi Kitajske je bil Tajvan leta 1971 tudi izključen iz Združenih narodov (UN), leta 1972 iz Mednarodne agencije za atomsko energijo in leta 1980 iz Mednarodnega denarnega sklada (IMF) in Svetovne banke (WB). Kitajska je v preteklosti onemogočila tudi, da bi se otok pridružil Svetovni trgovinski organizaciji (WTO) (Storey, 2001, str. 17). Kasnejše sprejetje Tajvana v WTO je imelo zato tudi simbolni pomen, saj so s tem na nek način potrdili njegovo neodvisnost.

3.1. Politični odnosi

Tajvan ima popolne in uradne diplomatske odnose s trenutno 27 državami. Prizadeva si za vzpostavitev ali postopno učvrstitev diplomatskih odnosov še z ostalimi državami na svetu. Na osnovi obojestranskih interesov ima neuradne diplomatske odnose z ostalimi državami preko svojih 90 predstavništev in podružnic v glavnih in večjih mestih 58-ih držav po vsem svetu. Čeprav imajo ti uradi različna imena, vsa opravljajo večino funkcij ambasad in uradnih predstavništev. Obratno je 46 držav, ki nimajo uradnih diplomatskih odnosov s Tajvanom, vzpostavilo 54 svojih predstavništev na otoku (Taiwan Yearbook, 2003).

Tajvan je član 18-ih medvladnih organizacij, kot so Svetovna trgovinska organizacija (WTO), foruma za azijsko pacifiško ekonomsko sodelovanje (APEC), Azijska razvojna banka (ADB) itd. Ima pa tudi status opazovalca v organizacijah, kot sta Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) in Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD) (Taiwan Yearbook, 2003). Tajvan si prizadeva za pridobitev članstva še v ostalih mednarodnih organizacijah, kot so Združeni narodi (UN), Mednarodni denarni sklad (IMF), Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) in pa Svetovna banka (WB), iz katerih je bil v preteklosti izključen zaradi posredovanja Kitajske (Storey, 2001, str. 17).

3.2. Zunanjetrgovinski odnosi

Tajvansko gospodarstvo sloni na uspešni zunanji trgovini. Zato kljub temu, da nima uradnih diplomatskih odnosov z večino bolj razvitih držav, skoraj z vsemi dobro posluje. Tajvan spada med 20 največjih držav, kar se tiče trgovine in ima sklenjene neodvisne trgovske odnose z več kot 140 državami in ozemlji po celem svetu. V preteklosti so sklenili kar nekaj bilateralnih trgovinskih sporazumov s svojimi največjimi poslovnimi partnerji, kot so ZDA, Japonska, Hong Kong in Avstralija. Leta 1992 so umaknili svojo prepoved investiranja tajvanskim podjetjem in posameznikom na Kitajskem (Taiwan Yearbook, 2003). Od takrat je postala Kitajska njihov tretji največji trgovski partner in prva destinacija za investicije. Vendar pa trgovanje med državama zaradi posebnih političnih okoliščin še vedno poteka preko tretjega ozemlja, večinoma preko Hong Konga. Danes se je situacija zunanjetrgovinskih odnosov, s sprejemom v WTO, zelo spremenila, za kar so si prizadevali skoraj 20 let. S tem je Tajvan končno dobil uradni položaj v svetovni trgovini.

3.3. Tajvan – ZDA

Poseben odnos imajo do ZDA, ki so Tajvan uradno priznavale do leta 1979. Takrat so prekinili uradne diplomatske odnose in priznale komunistično vlado LR Kitajske (Hung, 2000, str. 299). Takrat je temu dejanju sledila tudi večina drugih držav, čeprav imajo vse te države še vedno neuradne ekonomske in kulturne povezave s Tajvanom. ZDA so od konca druge svetovne vojne tudi v zelo prijateljskih odnosih s Tajvanom. Na začetku so jim nudile veliko finančno pomoč pri razvoju gospodarstva. Še danes jim prodajajo vojaško opremo za obrambo otoka in nekajkrat so že intervenirale s svojo prisotnostjo v tajvanski ožini, ko je Kitajska ogrožala otok. To kaže na velik ekonomski interes in povezavo med ZDA in Tajvanom. Tajvan se je zaradi trgovine z ZDA tudi lahko tako hitro razvil. ZDA za njih še danes pomenijo največji izvozni trg, kar pomeni za mali otok veliko absorpcijo njihovih proizvodov.

3.4. Tajvan – Japonska

Povezave z Japonsko so se v zadnjih letih zelo povečale. Konstantna rast trgovanja med državama, investicij, kulturnih izmenjav in turizma se kaže v vedno večjem pretoku ljudi med državama. Japonska je tajvanski drugi največji trgovski partner. Vendar pa ima Tajvan vseskozi velik trgovinski deficit z Japonsko, ki tako ostaja kronični in vedno večji problem. Del tega deficita je posledica prenosa tehnologije iz Japonske z namenom nadgradnje tajvanske industrije. Februarja tega leta pa so skupaj z Japonsko in ZDA podpisali sporazum o medsebojni obrambi. S tem so Japonci postali njihov drugi zaveznik v morebitni obrambi proti Kitajski (Faiola, 2005, str. A01).

4. GOSPODARSTVO

Tajvan je danes štirinajsta najmočnejša ekonomija na svetu (Taylor, 1999a, str. 2). Njegova moč se je pokazala ob azijski finančni krizi leta 1997, ki je prizadela vso Azijo in imela vpliv tudi na ostalih celinah. Krizo je prebodel skoraj brez posledic, zahvaljujoč svoji finančni politiki in finančni neodvisnosti. Tudi po hudem potresu leta 1999 je bil že po nekaj dneh v polnem teku. Gospodarstvo je tistega leta vseeno doseglo 5,67-odstotno rast, kar kaže na veliko fleksibilnost in uspešnost zdravega gospodarstva (Taiwan Yearbook, 2001). Tajvan je imel v vseh teh letih zelo visoko stopnjo varčevanja in bil neto izvoznik, zato je danes država z največ deviznimi rezervami takoj za Japonsko. Največji izvoz danes predstavlja informacijska tehnologija, medtem ko tradicionalno industrijo počasi opuščajo ali pa selijo proizvodnjo v ostale azijske države. Največ trgovine imajo z Japonsko, ZDA in Hong Kongom. Pri tem so neto izvozniki v ZDA in uvozniki iz Japonske (McGregor, 2000, str. 4). Tajvan se je v zadnjem desetletju specializiral za elektroniko in s tem sledi Japonski. Je tretji proizvajalec v proizvodnji informacijske tehnologije na svetu za ZDA in Japonsko (Taylor, 1999, str. 4). 11. novembra leta 2001 pa so končno spet dočakali sprejem v Svetovno trgovinsko organizacijo (WTO) (Taiwan Yearbook, 2003).

4.1. Makroekonomski kazalci

Tabela 1: Glavni ekonomski kazalci

<i>Kazalec</i>	<i>1996</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>
Gospodarska rast (%)	6,10	6,68	4,57	5,42	5,86	-2,18	3,59	3,31
BNP (mrd USD)	282,9	292,6	268,6	290,5	313,9	286,8	289,3	-
BNP/prebivalca (USD)	13,225	13,559	12,333	13,235	14,188	12,876	12,916	-
Spr. Indeksa cen (%)	3,08	0,89	1,69	0,17	1,26	-0,01	-0,20	-0,28
Spr. BDP deflatorja (%)	3,11	1,68	2,64	-1,42	-1,73	0,57	-1,01	-2,13
Tečaj (NTD/USD)	27,491	32,638	32,216	31,395	32,992	34,999	34,753	33,978
St. nezaposlenosti (%)	2,60	2,72	2,69	2,92	2,99	4,57	5,17	4,99
Devizne rez. (mrd USD)	88,0	83,5	90,3	106,2	106,7	122,2	161,7	206,6
Davčna obremenitev (%)	16,1	15,7	16,0	14,7	13,2	13,0	12,3	12,2
Javni dolg (% BNP)	16,5	17,2	15,8	14,5	25,3	28,9	29,0	31,3

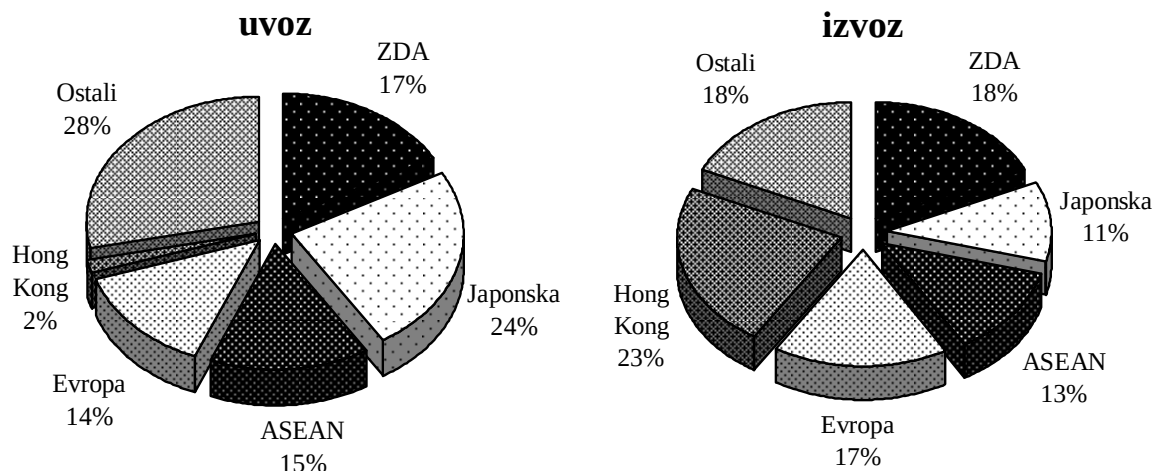
Vir: Taiwan Yearbook, 2000-2004; Yang, 2005, str. 9, 38.

Tajvanski BNP je v letu 2002 znašal 289,3 milijard USD, kar je 12,916 USD na prebivalca. BDP je leta 2002 znašal 281,9 milijarde USD, od tega je industrijski sektor prispeval 31,05 odstotka, kmetijski pa le 1,86 odstotka. Storitveni sektor je še posebej močan in zaslužen za ustvarjanje več kot polovice tajvanskega BDP že od leta 1988. Leta 2002 je ta sektor prispeval 67,10 odstotka v BDP (Taiwan Yearbook, 2004).

4.2. Trgovina

V letu 2001 je bil Tajvan 14. največji izvoznik in 16. največji uvoznik na svetu. Imel pa je tudi tretje največje devizne rezerve med vsemi državami na svetu. ZDA, Japonska, Hong Kong, države ASEAN in Evropska unija pa so njihovi največji trgovski partnerji in predstavljajo več kot 70 odstotkov tajvanske mednarodne trgovine (Taiwan Yearbook, 2003).

Slika 1: Največji trgovski partnerji leta 2001

Vir: Taiwan Yearbook, 2003.

• Izvoz

Že desetletja je ameriški trg najpomembnejša tajvanska izvozna destinacija. To je v veliki meri pripomoglo k temu, da ima tako velik trgovinski presežek. Vendar pa se je pomembnost tega trga zelo zmanjšala, ko je vlada v zgodnjih 90-ih začela z liberalizacijo in internacionalizacijo svojega gospodarstva. Pred dobrimi desetimi leti je skoraj 40 odstotkov njihovega izvoza šlo na ameriški trg, leta 2001 pa le še 25,5 odstotka. Od leta 1990 je Hong Kong druga največja izvozna destinacija za tajvanske izdelke. To je predvsem zaradi trgovine s Kitajsko, ki mora potekati posredno preko tretje države, ki je ponavadi Hong Kong. Evropa je bila tarča tajvanske diverzifikacijske trgovinske politike in je s 16,1 odstotka tretji največji izvozni partner v letu 2001. Največji evropski kupci njihovih izdelkov so Nemčija, Nizozemska, Velika Britanija in Francija. Zadnja leta pa postaja vedno močnejša trgovina z državami jugovzhodne Azije. To je dobra alternativa za nadomestitev izgube izvoza na ameriškem trgu in je posledica vladne "proti jugu" usmerjene politike. Daleč največji del (98,4 odstotka) tajvanskega izvoza v letu 2001 so predstavljali industrijski proizvodi, med temi je več kot polovica (54,4 odstotka) električnih aparatov in strojne opreme (Taiwan Yearbook, 2003).

- ***Uvoz***

Skoraj četrtina tajvanskega uvoza leta 2001 je bila iz Japonske. Največji uvozni artikli so stroji, avtomobilski deli, električni aparati, elektronika, kemijski izdelki in kovinski proizvodi. Večina industrije je zelo odvisna od dobave ključnih delov in prenosa tehnologije iz Japonske, še posebej na področju informacijske tehnologije in avtomobilske industrije. Vsako leto je večina trgovinskega presežka z ostalimi državami kompenzirana s trgovinskim deficitom, ki ga imajo z Japonsko. Drugi največji vir tajvanskega uvoza so ZDA s 17,1 odstotka, potem pa sledijo države jugovzhodne Azije in Evropa s 14,9 in 14 odstotki. Kmetijske in industrijske surovine so s 65,7 odstotki v letu 2001 prevladujoči uvozni artikli. Sledijo pa jim osnovna sredstva in potrošne dobrine s 25 in 9,2 odstotki (Taiwan Yearbook, 2003).

4.3. Investicije

V zadnjih letih je tajvanska vlada izboljšala investicijsko klimo z odpravo nekaterih omejitev in spodbujanjem udeležbe privatnega sektorja v javnih gradbenih projektih. Večje število javnih del za izgradnjo infrastrukture je bilo tako dodeljenih privatnim podjetjem, kar je pomagalo vladi, da je vnovčila privatna sredstva in pospešila razvoj (Taiwan Yearbook, 2003).

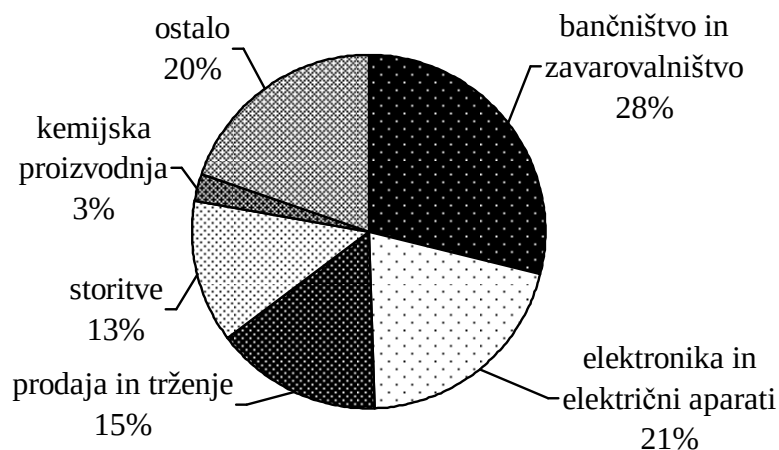
Industrijska rast je danes na Tajvanu skoncentrirana v industrijah polprevodnikov, elektronike in informacijske tehnologije (IT). Zato so bile tudi vse večje investicije v zadnjih letih predvsem v te panoge, ki so predstavljale 35-40 odstotkov celotnega izvoza (Taiwan Yearbook, 2003).

Po statistikah Svetovnega investicijskega poročila leta 2002, ki ga izdaja Konferenca združenih narodov za trgovino in razvoj (UNCTAD), je Tajvan na 15. mestu na svetu v pogojih za privabljanje potencialnih tujih investitorjev. Tajvan je tako od leta 1990 pridobil pet mest na račun svoje brežhibne infrastrukture in visoko kvalitetne delovne sile. V Aziji je tako na četrtem mestu takoj za Singapurjem, Hong Kongom in Japonsko (Taiwan Yearbook, 2003).

- ***Tuje investicije***

Tajvan je že odprl svoje zavarovalniške, transportne, telekomunikacijske, denarne in nepremičninske sektorje za tuje investicije, tako da imajo danes tuji investitorji skoraj enake pogoje kot domači. Proizvodnja je prav tako popolnoma odprta za tujce, razen nekaterih delov, ki se tičejo nacionalne varnosti, zdravja in okoljevarstva. Stopnja liberalizacije je dosegla 99 odstotkov v proizvodnem sektorju in 95 odstotkov v storitvenem sektorju (Taiwan Yearbook, 2003).

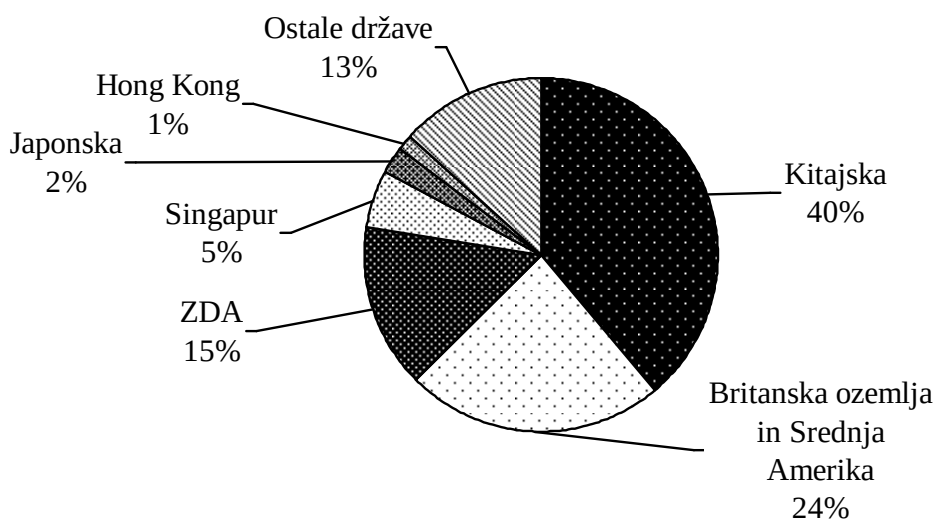
Slika 2: Tuje investicije po panogah v letu 2001

Vir: Taiwan Yearbook, 2003; lastna priredba.

- **Investicije v tujino**

Slika 3: Odobrene investicije v tujino po državah v letu 2001

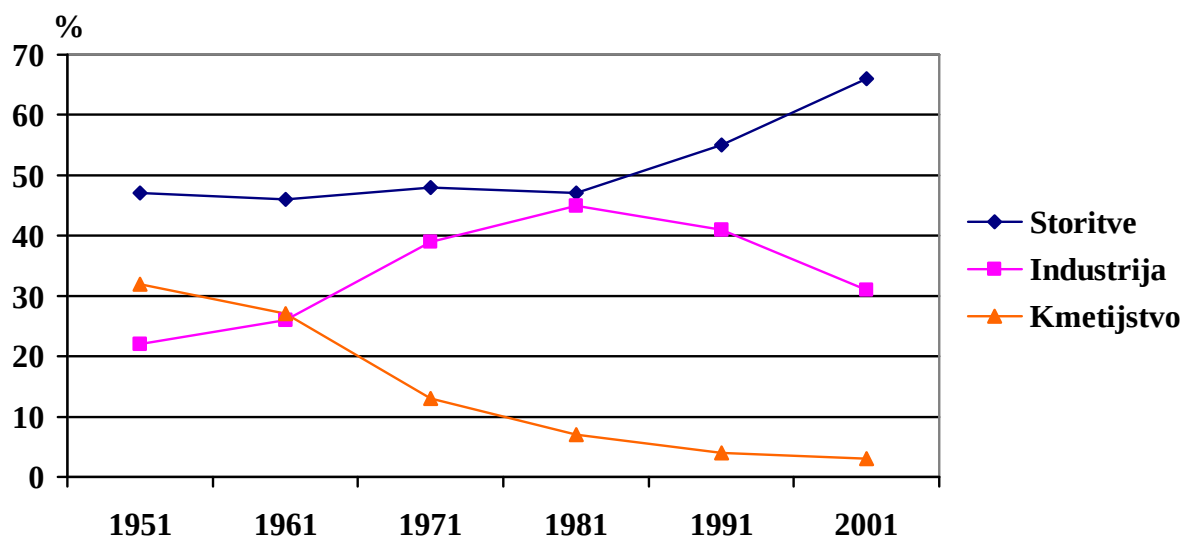
Vir: Taiwan Yearbook, 2003.

Največ investicij je bilo v bančništvo in finance (37,52 odstotka), elektroniko in električne aparate (33,04 odstotka), storitve (8,42 odstotka), prodajo in trženje (3,57 odstotka) in transport (3,30 odstotka) (Taiwan Yearbook, 2003).

4.4. Storitve

Že v 60-ih in 70-ih je hitra rast industrije že skoraj ujela storitveni sektor. V začetku 80-ih je bil ta sektor ponovno oživljen. Leta 2001 pa so storitve predstavljale že 66,96 odstotka BDP, kar je podoben delež kot v ostalih naprednih državah (Taiwan Yearbook, 2003).

Slika 4: Odstotek posameznih sektorjev v BDP

Vir: Taiwan Yearbook, 2003.

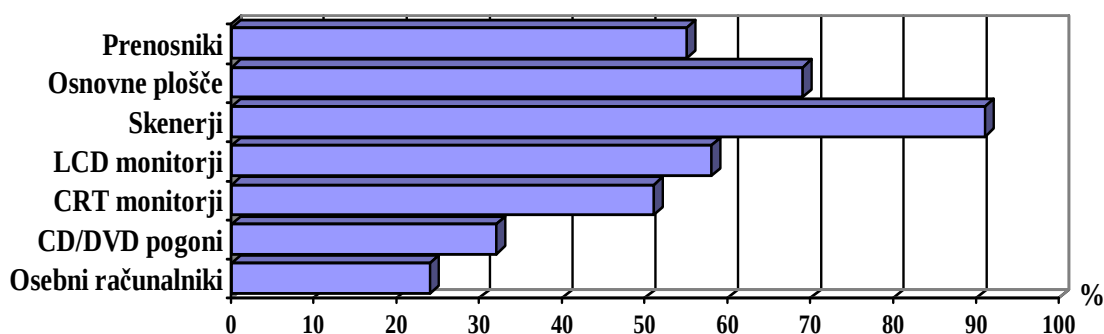
4.5. Industrija

V letu 1986 je industrijska proizvodnja predstavljala še skoraj polovico tajvanskega BDP-ja, leta 2001 pa le še 31,09 odstotka (Taiwan Yearbook, 2003).

Delovno intenzivno industrijo je počasi zamenjala kapitalno in tehnološko intenzivna industrija, kot na primer kemijska in petrokemijska proizvodnja, proizvodnja informacijske tehnologije, elektronike in električnih naprav. Elektronika in informacijska tehnologija sta postali glavni panogi industrije, z 27-odstotnim deležem v BDP (Taiwan Yearbook, 2003).

- **Informacijska tehnologija**

Slika 5: Svetovni delež glavnih tajvanskih informacijskih proizvodov v letu 2001

Vir: Taiwan Yearbook, 2003.

Industrija informacijske tehnologije je na Tajvanu najpomembnejša v zadnjem desetletju in prinaša največ deviznih rezerv. Tajvan je tretji največji proizvajalec računalniške opreme na svetu takoj za ZDA in Japonsko. Njihovi proizvodi imajo velik delež na svetovnem trgu po zaslugi konkurenčnih cen in visoke kvalitete. V letu 2001 so proizvedli več kot polovico svetovne proizvodnje skenerjev, matičnih plošč, monitorjev in prenosnikov (Taiwan Yearbook, 2003).

Struktura tajvanske industrije informacijske tehnologije je piramidna. Majhno število podjetij se ukvarja s tehnološkimi inovacijami preko dragih in dolgotrajnih postopkov raziskav in razvoja, medtem ko majhna in srednje velika podjetja (SMEs) na dnu piramide proizvajajo večino te proizvodnje (85 odstotkov). Ta podjetja večinoma proizvajajo za velike proizvajalce na vrhu piramide in imajo zato zanemarljive stroške za raziskave in razvoj. To pa jim onemogoča, da bi lahko razvijala, investirala, proizvajala in tržila v svoje nove, inovativne proizvode. Povrh vsega pa je ta industrija tudi zelo odvisna od ključnih sestavnih delov in napredne tehnologije iz ZDA in Japonske ter njihove gospodarske moči. Z uvozom le-te pa kompenzirajo večji del trgovinskega presežka, ki ga imajo vsako leto (Taiwan Yearbook, 2003).

- ***Tekstilna industrija***

V zadnjih petih desetletjih je imela tekstilna industrija vselej velik in ugleden pomen v zunanji trgovini ter je tudi ustvarila velik delež deviznih rezerv, ki jih ima Tajvan danes. Kakorkoli že, v drugi polovici 80-ih so se pojavili številni problemi, kot pomanjkanje delovne sile, povečanje stroškov, skrb za okolje, in previsoke cene zemljišč. Ti so prisilili večino tekstilnih podjetij, da so preselila del ali pa celotno proizvodnjo v jugovzhodno Azijo in na Kitajsko ter tako ostala konkurenčna. Tista podjetja, ki pa so ostala na otoku, so morala skozi proces reform. Majhna družinska podjetja so se združila v večja, da bi tako dosegla ekonomije obsega. Ker Tajvan nima bombaža, volne, svile, lanu in ostalih naravnih materialov, so razvili umetne tkanine, ki so odlična alternativa naravnim (Taiwan Yearbook, 2003).

Danes imajo te tkanine vidno mesto v svetovni tekstilni industriji. V letu 2001 je bil Tajvan s tremi milijoni ton umetnih vlaken tretji proizvajalec na svetu. 80 odstotkov je predstavljal poliester, s proizvodnjo katerega so drugi na svetu. Hong Kong je največji uvoznik njihovega tekstila, sledijo pa mu ZDA in države ASEAN. Tekstilna industrija je bila tudi med najzaslužnejšimi za vzdrževanje pozitivne trgovinske bilance z ostalimi državami (Taiwan Yearbook, 2003).

4.6. SMEs

Že desetletja predstavljajo majhna in srednje velika podjetja (SMEs) hrbtenico tajvanskega gospodarskega razvoja. Različno od ostalih naprednih držav, kjer velika podjetja dominirajo v

gospodarstvu, je tajvanska proizvodnja in zunanja trgovina zgrajena in okrepljena z nešteti SME (Taiwan Yearbook, 2002).

Ta podjetja so začela nastajati po drugi Svetovni vojni, ko so se japonski konglomerati umaknili iz Tajvana in je bil lokalni trg preplavljen z državnimi in velikimi privatnimi podjetji. Zato so se SME, če so hoteli preživeti, osredotočili na tuje trge. Sprva so kmetijski izdelki in kmetijsko obdelane dobrine predstavljali večji del izvoza. Kasneje pa jih je zamenjala lahka industrija, še posebej po tem, ko je vlada vzpostavila številne izvozno-razvojne cone, da bi spodbudila izvoz. Tudi kasneje je izredno izvozno orientirana ekonomska politika ustvarila ugodno okolje za nastop SME na mednarodnih trgih. Podjetniki v teh podjetjih so znani po tem, da so zelo prilagodljivi za tržne trende, delovni, gospodarni in so nagnjeni k temu, da kasneje prenašajo svoje posle na potomce. Po podatkih Ministrstva za gospodarske odnose spada več kot 98 odstotkov oziroma več kot milijon tajvanskih podjetij med SME. Ta podjetja zaposlujejo skoraj 80 odstotkov vse delovne sile in prispevajo polovico vrednosti tajvanskega izvoza (Taiwan Yearbook, 2002).

Med SME štejemo proizvodna podjetja, katerih vrednost vplačanega kapitala ne presega 2,56 milijona USD in imajo manj kot 200 stalno zaposlenih delavcev. Podjetja, ki se ukvarjajo s trgovino, storitvami in transportom, z letnim prometom manj kot 3,2 milijona USD in manj kot 50 zaposlenimi, tudi spadajo med SME (Taiwan Yearbook, 2002).

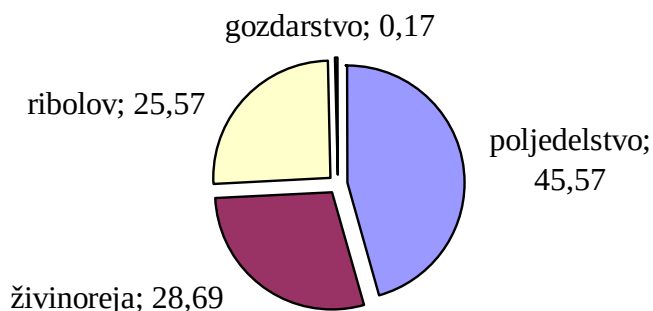
Večina SME (60,39 odstotka) se ukvarja s trgovino, sledi ji proizvodnja (13,21 odstotka). Veliko proizvajalcev je tesno povezanih s trgovskimi podjetji za izvoz svoje proizvodnje, veliko pa jih je tudi močno odvisnih od pogodbenih naročil večjih proizvajalcev. V povprečju SME letno porabi manj kot 3 odstotke svojega zaslužka za raziskave in razvoj. SME prispevajo tudi velik delež tajvanskih investicij v tujini (Taiwan Yearbook, 2002).

4.7. Kmetijstvo

Tajvanski kmetijski sektor je bil v zadnjih letih soočen z velikimi problemi, ki so posledica hitre gospodarske rasti in dvigom cen delovne sile. Sprejetje v WTO in s tem povezana liberalizacija trgovine sta še poslabšala situacijo. Tajvan je moral odpreti svoj trg in odpraviti protekcionistične ukrepe. Vlada je tako sprejela nove ukrepe in zakone za razvoj kmetijskega sektorja v visoko konkurenčno in moderno "zeleno" industrijo (Taiwan Yearbook, 2003).

Novi plan za razvoj kmetijstva v 21. stoletju, ki se je začel izvajati z januarjem 2001, je bil z namenom, da bi razvili okolju prijazno "zeleno" industrijo in ustvarili dostojanstveno in dinamično življenje kmetov. Plan tudi poudarja kvaliteto pred kvantiteto. Na ta način bodo zmanjšali število ljudi v kmetijskem sektorju za 4 odstotke letno in povečali produktivnost za 4,17 odstotka med leti 2001 in 2004. Letni prihodek iz kmetijstva bo tako povečan na 5,230 USD na vsako kmetijsko gospodinjstvo (Taiwan Yearbook, 2003).

Slika 6: Deleži kmetijske proizvodnje po panogah v letu 2001 (v %)

Vir: Taiwan Yearbook, 2003.

V letu 2001 je kmetijski sektor prispeval manj kot 2 odstotka v tajvanski BDP. Kmetijska proizvodnja je znašala 1 milijardo USD, kar je za 3 odstotke manj od predhodnega leta. Število delavcev v kmetijskem sektorju je leta 2001 predstavljalo 7,5 odstotka celotne tajvanske delovne sile (Taiwan Yearbook, 2003).

4.8. Okoljevarstvo

Hitra gospodarska rast velikokrat pripelje do pretiranega izkoriščanja naravnega okolja, ki se kaže v veliki onesnaženosti in zanemarjanju okolja. Širitev mest in industrijskih območij na zahodnem delu otoka že ogroža obdelovalne površine, uporaba kemičnih gnojil in cestni promet pa počasi uničujeta okolje. Zrak v mestih je zelo onesnažen, zato je vidljivost slaba. Nekateri ljudje zato na ulicah že nosijo maske na obrazih, da se zaščitijo pred izpušnimi plini. Do pred dvajsetimi leti je Tajvan popolnoma zanemaril vprašanje onesnaženosti, s tem ko je zgradil veliko onesnažujočih panog, da bi povečal zaposlenost in spodbudil izvoz, ter se sploh ni zanimal za okolje. Zdaj pa so se nekateri že začeli zavedati resnosti tega problema in vplivov, ki ga ima le-to na zdravje. Danes vedo, da plačujejo velik davek za gospodarski razvoj, ki je bil veliko hitrejši kot pa skrb za ohranitev zdravega okolja. V zadnjih letih so začeli investirati v zaščito naravnega okolja. Vendar pa skrb za to ne bo lahka naloga in bo potrebno še veliko sprememb in časa preden bodo rešili ta problem.

4.9. Promet in telekomunikacije

Dobro razvito prometno in telekomunikacijsko omrežje je ključnega pomena za tajvansko izvozno naravnano ekonomijo. Zato je bilo to vprašanje vedno pomembna prioriteta v prejšnjih nacionalnih razvojnih programih. V najnovejšem nacionalnem razvojnem planu Challenge 2008 je izboljšanje prometne in telekomunikacijske infrastrukture ena glavnih vladnih nalog (Taiwan Yearbook, 2003). Kakšen pomen ima dobra prometna infrastruktura za Tajvan, je bilo zelo očitno po potresu 21. septembra 1999, ko so poškodovane ceste in mostovi onemogočali reševanje in grozili, da bodo paralizirali gospodarstvo (Dickie, 1999, str. 1). Znatna sredstva so bila odrejena za zgraditev infrastrukture, da bi zagotovili prednosti

obsežnih in učinkovitih prometnih povezav za nemoteno tajvansko poslovanje (Taiwan Yearbook, 2003).

5. EKONOMSKA POLITIKA

Vsaka razumna ekonomska politika kuša doseči štiri končne cilje: visoko stopnjo zaposlenosti, ravnovesje v plačilni bilanci, nizko inflacijsko stopnjo in primerno stopnjo rasti BDP. Navadno se lahko doseže en cilj, če se deloma ali v celoti odpovemo drugemu, če ni na voljo dovolj različnih instrumentov ekonomske politike (Ribnikar, 1993, str. 222). Za denarno in fiskalno politiko je značilno, da vplivata na agregatno povpraševanje ali na velikost domače absorpcije. S tega vidika gre v bistvu za isto politiko. Narodno gospodarstvo pa potrebuje še politiko, ki bi spreminjala sestavo agregatnega povpraševanja. S tem pa se ukvarja politika deviznega tečaja. (Ribnikar, 2000, str. 161, 162). Standardna neoklasična teorija pravi, da je bil uspeh Tajvana posledica konzervativne makroekonomske politike z nizkimi stopnjami trgovinske zaščite, razpoložljivosti surovin po konkurenčnih cenah in spodbujanjem izvoza (Little, 1979, str. 102).

Monetarna in fiskalna politika na Tajvanu sta bili bolj stimulativni od potresa leta 1998. Vendar pa je vladnega prostora za manevre, še posebej na fiskalni strani, vedno manj. Proračunski deficit je zadnja leta narasel in ni videti, da bi se pri tem kaj spremenilo, saj so prihodki omejeni z relativno počasno rastjo. Monetarna politika je bila v letu 2001 agresivna. Centralna banka je devetkrat zmanjšala stopnjo obrestne mere, vendar pa inflaciji nenaklonjeno okolje pušča prostor še za nadaljnja zmanjšanja. Kljub agresivnemu pristopu monetarni agregati rastejo relativno počasi in ni nobenega znaka, da bi prišlo do povišanja cen (Asian Outlook, 2002).

Tajvansko gospodarstvo trenutno doživlja čase večjih sprememb. Zelo konkurenčni bančni sektor je obremenjen z neučinkovitimi posojili, ki po neuradnih ocenah predstavljajo 15 odstotkov vseh posojil. Vlada je uzakonila številne reforme finančnega sektorja, s ciljem, da bi ga utrdila. Tajvan je tudi začel izpolnjevati zahteve, ki so potrebne za vstop v WTO in ki bodo prizadele nekatere sektorje, kot na primer kmetijstvo, bolj kot druge. Nadaljuje pa se tudi nepopustljiv proces integracije s Kitajsko, ki mu ni videti rešitve. V času vseh teh večjih sprememb se pritisk na tajvansko vlado povečuje, njena zmožnost za sestavo novega fiskalnega odgovora pa zmanjšuje (Asian Outlook, 2002).

Centralna banka (CBC) je izvedla nekatere ukrepe, da bi spodbudila agregatno povpraševanje za tajvanske proizvode, z namenom oživitve gospodarske rasti in boja proti deflaciji. Poslabšanje vladne finančne situacije je omejilo možnost za izvajanje ekspanzionistične fiskalne politike za oživitev gospodarstva. Zato sta monetarna politika in politika deviznega tečaja edina glavna instrumenta, na katera se lahko vlada nasloni (Yang, 2005, str. 31).

5.1. Monetarna politika

Denarna ali monetarna politika je tisti del ekonomske politike, ki jo neposredno izvaja centralna banka in katere bližnji cilj je navadno količina denarja v obtoku. Ostali možni bližnji cilji pa so lahko tudi višina obrestne mere, obseg bančnih kreditov, devizni tečaj, indeks cen blaga (CPI), potek krivulje donosnosti in BDP (Ribnikar, 1999, str. 270).

Ne glede na to, kaj je bližnji cilj denarne politike, to ni hkrati končni cilj denarne politike. Kot končni cilj denarne politike se navadno našteva štiri stvari: visoko stopnjo zaposlenosti, nizko inflacijsko stopnjo, plačilno bilančno ravnovesje in ustrezno stopnjo rasti družbenega produkta. To so, kakor je poznano, tudi cilji drugih ekonomskih politik, in za te cilje velja, da navadno dosežemo en cilj, če se v celoti ali deloma odpovemo drugemu, če nimamo na voljo zadosti različnih instrumentov ekonomske politike (Ribnikar, 1993, str. 222).

Po drugi svetovni vojni so se denarne oblasti pri vodenju svoje denarne politike v glavnem zatekale k dvema teoretičnima izhodiščema. V prvih treh desetletjih je bila to Keynesijanska teorija, kaneje pa je prišlo obdobje Friedmanove monetaristične teorije. Prva trdi, da povečanje količine denarja v obtoku zniža obrestno mero zaradi presežne ponudbe denarja. Nižja obrestna mera pa spodbudi investiranje, kar povzroči rast narodnega dohodka oziroma gospodarsko rast. Obrestna mera je torej spremenljivka za doseg najpomembnejšega cilja – gospodarske rasti (Bednaš, 1992, str. 21).

Kasneje so se stvari bistveno spremenile. Kapacitete v gospodarstvu so bile zapolnjene in svet sta pretresli naftni krizi leta 1973 in 1979. Največji problem je takrat postala inflacija. Za njeno obvladovanje so bili potrebni novi prijemi v denarni politiki. Nastopilo je obdobje Friedmanove monetaristične teorije. Friedman trdi, da je rast inflacije v neposredni zvezi z rastjo denarja v obtoku, zato je uravnavanje denarne mase glavna naloga denarne politike, obrestna mera pa je njen instrument (Bednaš, 1992, str. 21).

5.1.1. Instrumenti denarne politike

▪ Politika odprtega trga

Pri vodenju politike odprtega trga centralna banka na trgu kupuje in prodaja kratkoročne vrednostne papirje. Ko želi, da bi poslovne banke povečale količino denarja v obtoku, te papirje kupuje, če pa želi njegovo količino zmanjšati, jih prodaja. Uporaba te politike zato predpostavlja obstoj takšnih papirjev in dobro organiziran trg. Ti posegi kratkoročno spremenijo njihovo ceno in obrestno mero, kar ima vpliv na celotni finančni trg. Pomembno je, da pri politiki odprtega trga ne prihaja do demonstracijskega efekta, kot pri drugih instrumentih denarne politike. Poleg tega ta instrument omogoča nadzor nad likvidnostjo v

gospodarstvu ter ublažitev kratkoročnih nestabilnosti na denarnem in deviznem trgu (Ribnikar, 1999, str. 247-249).

▪ **Sterilizacija**

S sterilizacijo centralna banka z uravnavanjem količine denarja v obtoku vpliva na devizni tečaj. Centralna banka na primer kupuje devize, ker želi, da bi bil devizni tečaj višji, vendar pa ne želi, da bi se povečal denarni obtok ali znižala obrestna mera. Zaradi tega prodaja v enakem obsegu državne vrednostne papirje. Te papirje bo prodala in kljub temu bo lahko obrestna mera ostala nespremenjena, čeprav bo devizni tečaj višji. To velja, če papirji, ki jih centralna banka prodaja, niso popolni substitut za papirje ali naložbe v tujem denarju. Pri sterilizaciji gre tudi za to, da centralna banka s tem spreminja sestavo svojega premoženja, devize nasproti državnim vrednostnim papirjem, kar seveda pomeni, da spreminja tudi omenjeno sestavo premoženja privatnega sektorja (Ribnikar, 1999, str. 251).

▪ **Začasni nakup (reodkup) vrednostnih papirjev ali deviz**

Začasni nakup vrednostnih papirjev ali deviz je instrument denarne politike gledano s strani centralne banke. Začasnost nakupa pomeni kasnejšo obveznost prodaje teh papirjev oziroma deviz po vnaprej določeni ceni. Za drugo stran seveda pomeni začasnost prodaje. Prodaji mora slediti nakup. Centralna banka tako daje svoj denar v obtok. Če pa centralna banka prodaja vrednostne papirje, ki jih bo kasneje odkupila nazaj, pa se količina denarja v obtoku zmanjša. V bistvu gre za neke vrste posojilo, zavarovano s premoženjem, ki ga dobi tisti, ki gre v nakup. Je neke vrste politika odprtega trga, le da se tu vrednostni papirji prodajajo in kupujejo samo začasno, navadno do 7 dni. To politiko centralna banka uporablja takrat, ko želi doseči kratkotrajne spremembe v velikosti rezerv bank. Obrestna mera teh poslov je blizu obrestne mere na medbančnem denarnem trgu. Temu instrumentu pravimo tudi REPO sporazumi (Ribnikar, 1999, str. 254-257).

▪ **Eskontna politika ali spreminjanje obrestnih mer**

S spreminjanjem obrestne mere skuša centralna banka vplivati na količino denarja v obtoku preko vplivanja na stroške poslovnih bank in demonstracijskega efekta. Višanje in nižanje obrestne mere namreč podraži oziroma poceni tista sredstva poslovnih bank, ki jih v obliki kreditov dobijo od centralne banke. To ponavadi privede do tega, da poslovne banke zmanjšajo oziroma povečajo povpraševanje po reeskontih in drugih kreditih pri centralni banki. Še pomembnejši je demonstracijski efekt, saj poslovne banke in finančni sistem nasploh sledi politiki centralne banke in zviša ali zniža svoje aktivne obrestne mere. Če sprememba obrestne mere ni dovolj učinkovita, se centralna banka zateče k dodatnim ukrepom. Navadno spreminja kriterije, pod katerimi je pripravljena sprejeti papirje v reeskont, ali pa spreminja obseg kreditov, ki jih je pripravljena odobriti poslovnim bankam (Ribnikar, 1999, str. 258, 259).

▪ Obvezne rezerve bank

Obvezne rezerve bank so imetja oziroma aktiva v denarju centralne banke, ki jih morajo imeti poslovne banke. To od njih zahteva centralna banka. Velikost obveznih rezerv je odvisna od velikosti vlog, ki jih imajo banke v pasivi svoje premoženjske bilance. Velikost rezerv se določa glede na bančne vloge z odstotkom. Ta imetja ali aktiva bank, bodisi da gre za gotovino ali imetja na računu pri centralni banki, se ne obrestujejo in so zato nedonosna. To na nek način pomeni obdavčitev bank in njihovih komitentov, če so te rezerve večje, kot bi lahko bile. Če ima banka presežne rezerve, to pomeni, da lahko poveča obseg posojil, če pa ima premajhne, je penalizirana. Centralna banka z velikostjo obveznih rezerv vpliva na količino bančni posojil in s tem na količino denarja v obtoku (Ribnikar, 1999, str. 261-263).

5.1.2. Denarni agregati in ponudba denarja

Na Tajvanu so definirani naslednji trije denarni agregati (Central Bank of China, 2001):

- $M1A$ = gotovina v obtoku + vloge na računih podjetij in posameznikov (vključno z neprofitnimi organizacijami) v denarnih institucijah.
- $M1B$ = gotovina v obtoku + kratkoročne in dolgoročne vloge, oziroma $M1B = M1A +$ bančne hranilne vloge posameznikov (vključno z neprofitnimi organizacijami) v denarnih institucijah.
- $M2 = M1B +$ kvazi denar (vezane vloge, vezane hranilne vloge podjetij in posameznikov v denarnih institucijah, depoziti poštne hranilnice, REPO sporazumi in vloge nerezidentov v domači valuti).

5.1.3. Central Bank of China

Po Zakonu o centralni banki je njena dolžnost, da s svojimi politikami vzdržuje tako stabilnost cen kot deviznih tečajev in da podpira gospodarski razvoj. Da bi dosegla te cilje, je CBC za osnovni okvir svoje monetarne politike izbrala določanje količine denarnih agregatov v obtoku, namesto inflacije, določanja deviznega tečaja in obrestnih mer. Že od leta 1992 je količina denarnega agregata $M2$ izbrana kot bližnji cilj monetarne politike za doseg končnih ciljev. Kasneje je CBC prevzela kot cilj določanje ciljnega območja stopnje rasti $M2$ in postavljanje priporočenih stopenj medbančnih posojil čez noč med svoje operacije. S tem pa je posredno prevzela tudi nadzor nad obrestnimi merami v okvir svoje monetarne politike (Yang, 2005, str. 31, 32).

Pred koncem vsakega leta CBC po posvetovanju s strokovnjaki določi in objavi javnosti ciljno vrednost stopnje rasti $M2$ za naslednje leto. To določi na podlagi zastavljenih vladnih ciljev o stopnji gospodarske rasti in stopnji inflacije, kot tudi drugih dejavnikov, ki vplivajo na povpraševanje po denarju, kot so oportunitetni stroški posedovanja gotovine in diverzifikacija finančnega premoženja. Uporaba ciljnega območja, raje kot pa z določitvijo

točno določene vrednosti stopnje rasti M2, dopušča CBC fleksibilnost pri vzdrževanju stabilnosti obrestne mere in deviznega tečaja ter ostalih glavnih finančnih kazalcev čez celo leto (Yang, 2005, str. 31, 32).

Dejansko stopnjo rasti M2 CBC natančno nadzoruje vsak mesec. Da bi lahko učinkovito kontrolirala M2, CBC uporablja denarne rezerve kot operativni cilj. Na začetku vsakega meseca CBC določi ciljno vrednost denarnih rezerv za tekoči mesec. Takrat določijo tudi priporočeno obrestno mero za medbančna posojila čez noč. CBC nato uporablja druge operativne instrumente, kot so obvezne rezerve, diskontne stopnje in poravnave, operacije na odprtem trgu, repo sporazumi s finančnimi institucijami, selektivna posojila, natančno uravnavanje dnevnih vrednosti denarnih rezerv in obrestne mere medbančnih posojil čez noč. Z določanjem slednje vrednosti je CBC posredno vključila v svoj okvir monetarne politike tudi uravnavanje obrestnih mer (Yang, 2005, str. 32).

Med operativnimi instrumenti CBC so najbolj pogosto uporabljene operacije na odprtem trgu. Redko se uporabljajo reodkupni sporazumi s finančnimi institucijami, selektivna posojila in uravnavanje diskontne stopnje ter stopnje poravnave. Stopnja obveznih rezerv pa se uporablja le v posebnih primerih kot močan ukrep monetarne politike. Za operacije na odprtem trgu se je CBC pred letom 1992 zanašala na izdaje obveznic, zakladnih menic in potrdil o vezanih vlogah kot orodij za uravnavanje likvidnosti na finančnem trgu. Izdaje obveznic so bile ukinjene leta 1992, zakladnih menic pa leta 1998. V zadnjih letih je CBC skoraj vsak dan izdajala in odkupovala potrdila o vezanih vlogah za uravnavanje likvidnosti in obrestne mere medbančnih posojil čez noč. Od leta 1999 naprej se je CBC močno zanašala na izdaje potrdil o vezanih vlogah in na sprejemanje reodkupov od finančnih institucij s ciljem sterilizacije prevelike akumulacije deviznih rezerv med denarnimi rezervami. Posledično so potrdila o vezanih vlogah hitro narasla in leta 2003 predstavljala vrednost 185 odstotkov vseh denarnih rezerv, repo sporazumi finančnih institucij pa vrednost 127 odstotkov teh rezerv. Reodkupni sporazumi finančnih institucij predstavljajo zelo močan in učinkovit instrument CBC za uravnavanje denarnih rezerv (Yang, 2005, str. 32, 33).

5.1.4. Finančni sektor

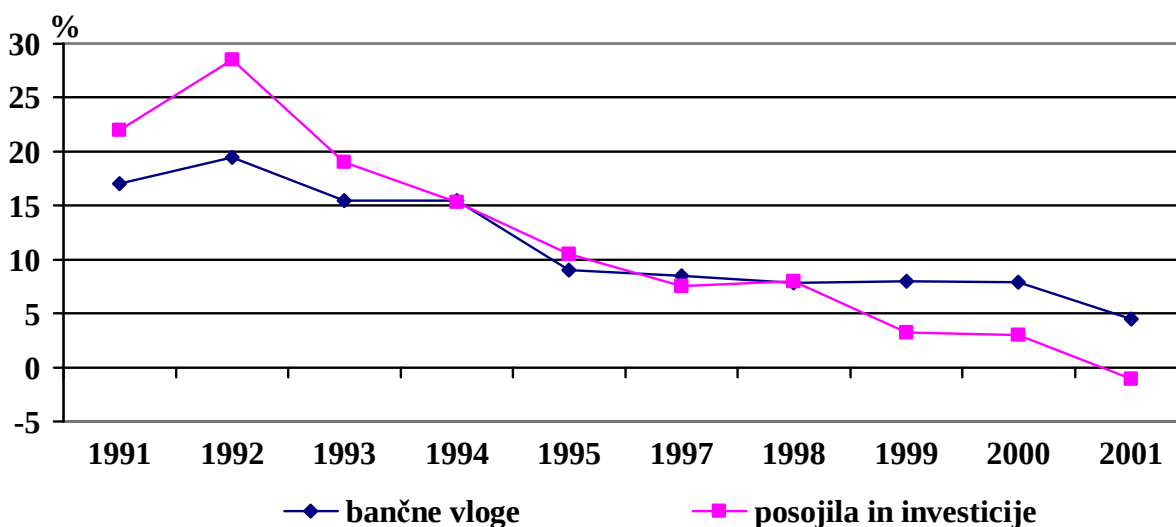
Finančni sektor na Tajvanu je doživel številne spremembe v smeri liberalizacije. Možnost ustanovitve novih privatnih bank leta 1991 je nenadoma povečala število domačih komercialnih bank s 17 leta 1991, na 33 v letu 1993. Nekatere kreditne zadrage in investicijska in depozitna podjetja so tistega leta tudi dobila dovoljenja, da se preoblikujejo v komercialne banke. Tako se je skupno število domačih bank, vključno s komercialnimi in poslovnimi bankami, povečalo iz 25 leta 1991, na 41 leta 1993 in na 52 leta 1999, kar je več kot dvakrat toliko kot na začetku. Rezultat silovite konkurence med bankami je bilo povečanje posojil in cvetoč trg vrednostnih papirjev in nepremičnin v sredini devetdesetih (Yang, 2005, str. 10).

V letih, ki so sledila, pa čeprav je Tajvan ostal dokaj izoliran od vzhodnoazijske krize, je nalezljiv učinek krize povzročil, da je tajvanski trg vrednostnih papirjev in nepremičnin doživel padec in da je delež slabih posojil finančnih institucij leta 1998 narasel. Po vrhu vsega pa je konec leta 1998 in v začetku leta 1999 veliko število podjetij in poslovnih družb, ki so slabo vodila svoje sklade, doživelo velike finančne težave. S tem ne samo, da so povzročila ogromno škodo finančnemu položaju domačih bank, ampak so tudi pospešila padec cen na borzi (Yang, 2005, str. 11).

Velika konkurenca med bankami skupaj z nesrečo z zgoraj omenjenimi podjetji in družbami je počasi zmanjševalo dobičkonosnost sredstev (ROA) in dobičkonosnost kapitala (ROE) domačih bank ter povečalo delež slabih posojil finančnih institucij med leti 1998 in 2002. Zato se je v tem obdobju pripravljenost in zmožnost slednjih, da bi odobrila posojila poslovnemu sektorju, zmanjšala (Yang, 2005, str. 11).

Vsi zgoraj omenjeni razlogi, vključno s politično nestabilnostjo, napetostjo s Kitajsko in investicijami tja ter oslabljenim finančnim sektorjem, so imeli negativen vpliv na privatne in tuje investicije na Tajvanu. Rast investicij v privatnih podjetjih se je upočasnila ali celo zmanjšala, medtem ko so neposredne investicije v tujino po letu 1999 dosegle precejšnjo rast (Yang, 2005, str. 11).

Slika 7: Delež bančnih vlog v primerjavi z deležem posojil in investicij finančnih institucij

Vir: Taiwan Yearbook, 2003.

5.1.5. Deflacija

Že od nekdaj je inflacija predstavljala velik problem za države po vsem svetu, medtem ko deflacije niso nikoli jemali kot resno grožnjo za gospodarstvo. Vendar pa so konec 90-ih Japonska, Kitajska in Hong Kong doživljali fenomen padanja cen. Tudi v Evropi in Ameriki

se je stopnja naraščanja cen počasi zaustavila. Deflacija¹ je tako postala resen problem svetovnega gospodarstva (Yang, 2005, str. 3).

Med leti 1999 in 2003 se je BDP deflator na Tajvanu v vseh letih, razen v letu 2001, zmanjšal. Indeks cen blaga se je med leti 2001 in 2003 ravno tako zmanjševal (glej tabelo 1, str. 9). Rogoff, strokovnjak, ki sodeluje z Mednarodnim denarnim skladom, je aprila leta 2003 objavil poročilo, v katerem navaja, da spada Tajvan skupaj z Japonsko, Hong Kongom in Nemčijo med države z veliko verjetnostjo deflacije. Čeprav CBC ni nikoli priznala, da ima Tajvan problem z deflacijo, se zelo trudi, da bi spodbudila domačo gospodarsko aktivnost in se izognila zniževanju cen (Yang, 2005, str. 3).

Od leta 1999 do leta 2003 je bil Tajvan soočen s pojavom deflacije. Razlog za to lahko pripišemo tako domačim kot svetovnim vzrokom. Domače spremembe, vključno z nemirno politiko, napetostjo s Kitajsko, zunanjimi investicijami na Kitajsko, oslabljenim finančnim sistemom in poslabšanjem vladne finančne situacije, so poskrbele za gospodarsko upočasnitev in deflacijo. Tudi veliko svetovnih dejavnikov, še posebej razpočenje internetnih in IT mehurčkov konec leta 2000 in vzpon Kitajskega gospodarstva, je močno vplivalo na svetovno in tajvansko gospodarstvo in cene (Yang, 2005, str. 2).

Glavniki dejavniki, ki so povzročili padec BDP deflatorja in s tem tajvansko deflacijo, so zmanjšanje vladnih izdatkov, padec stroškov na enoto delovne sile, padec tujih cen, apreciacija tajvanskega dolarja in poslabšanje političnega in ekonomskega okolja (Yang, 2005, str. 2).

Proti-deflacijska politika

Z namenom odprave deflacije je Centralna banka na Tajvanu sprejela številne ukrepe, kot so znižanje diskontne obrestne mere in obresti za posojila, zmanjšanje deleža obveznih rezerv ter intervencije na deviznem trgu, da bi ohranila tajvanski dolar podcenjen. Kljub vsemu pa monetarna politika ne more biti edino sredstvo za rešitev tega problema. Zaradi številnih razlogov je njena učinkovitost pri brzdanju deflacije in spodbujanju gospodarske rasti omejena (Yang, 2005, str. 2).

Ko je soočena s pritiskom deflacije, se od vlade ponavadi pričakuje, da bo vodila ekspanzionistično fiskalno politiko in s tem spodbudila gospodarstvo. Na žalost pa je bila tajvanska vlada omejena s slabim finančnim stanjem, ki si ni mogel privoščiti povečanja javnih izdatkov. Zaradi grožnje vojaškega posredovanja s strani Kitajske Tajvan ni imel možnosti, da bi zmanjšal izdatke za obrambo. Poleg tega pa so politične stranke tekmovala za

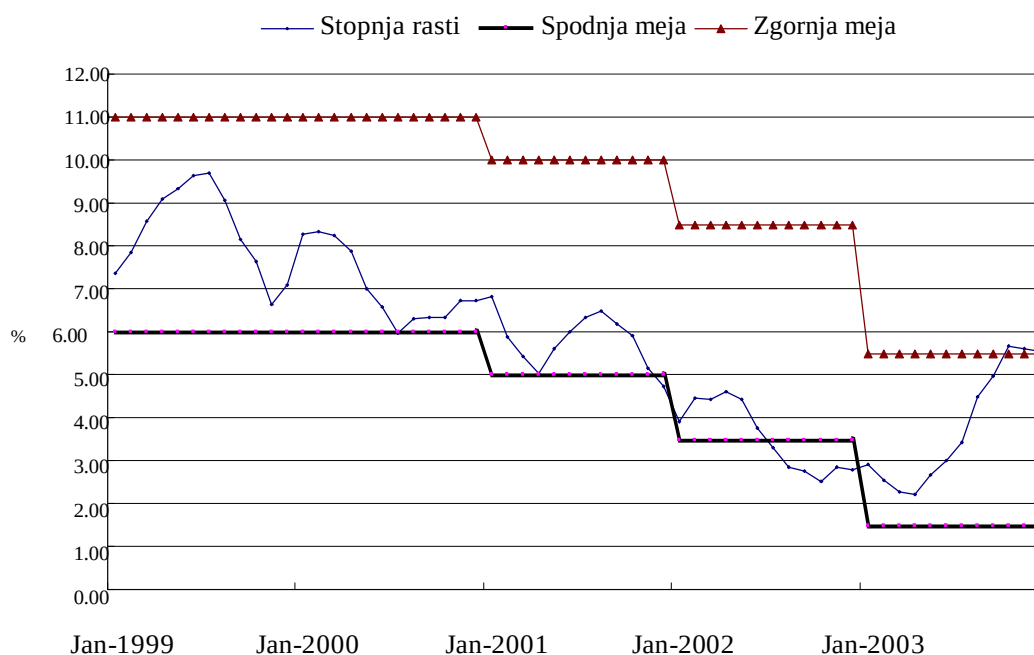
¹ Deflacija je definirana kot pojav, pri katerem začne raven cen padati. Da bi jo lažje prepoznali, je IMF določil, da lahko govorimo o deflaciji, ko je letna rast cen v dveh zaporednih letih negativna (IMF, 1999).

glasove z novimi programi socialne pomoči in zmanjševanjem ter oprostitvami davkov, da bi si pridobile naklonjenost. Rezultat tega je bil, da je davčna obremenitev iz leta v leto padala in dosegla stopnjo 12,2 odstotka leta 2003, kar je ena najnižjih stopenj na svetu. Velik proračunski dolg kot odstotek BDP se je tudi bliskovito povečeval s 14,5 odstotka leta 1999, na 31,3 odstotka leta 2003 (Yang, 2005, str. 11, 12).

Zaradi takih finančnih omejitev so se tajvanski javni izdatki, vključno z vladno potrošnjo, vladnimi investicijami in investicijami javnih podjetij, med leti 1999 in 2003 dejansko zmanjšali in s tem še pripomogli k upočasnitvi gospodarske rasti v tem obdobju. Tudi neposredne investicije privatnega sektorja niso kaj dosti prispevale k gospodarski rasti, razen v letu 2000. Glavna gonilna sila gospodarske rasti v tem obdobju je bil neto izvoz in ne domače povpraševanje (Yang, 2005, str. 12).

Za obvladovanje problema zmanjšane povpraševanja po denarju, ki je posledica upočasnitve gospodarske rasti in povečanja nadomestnih denarnih sredstev, je CBC v obdobju od leta 2001 do leta 2003 postopoma zniževala ciljo območje rasti M2, kot je prikazano na sliki 8. Slika tudi prikazuje, da je dejanska stopnja rasti M2 večino časa bila v tem območju, kar nakazuje na zadovoljivo upravljanje s količino denarja v obtoku v tem obdobju (Yang, 2005, str. 35).

Slika 8: Ciljno območje in dejanska stopnja rasti M2

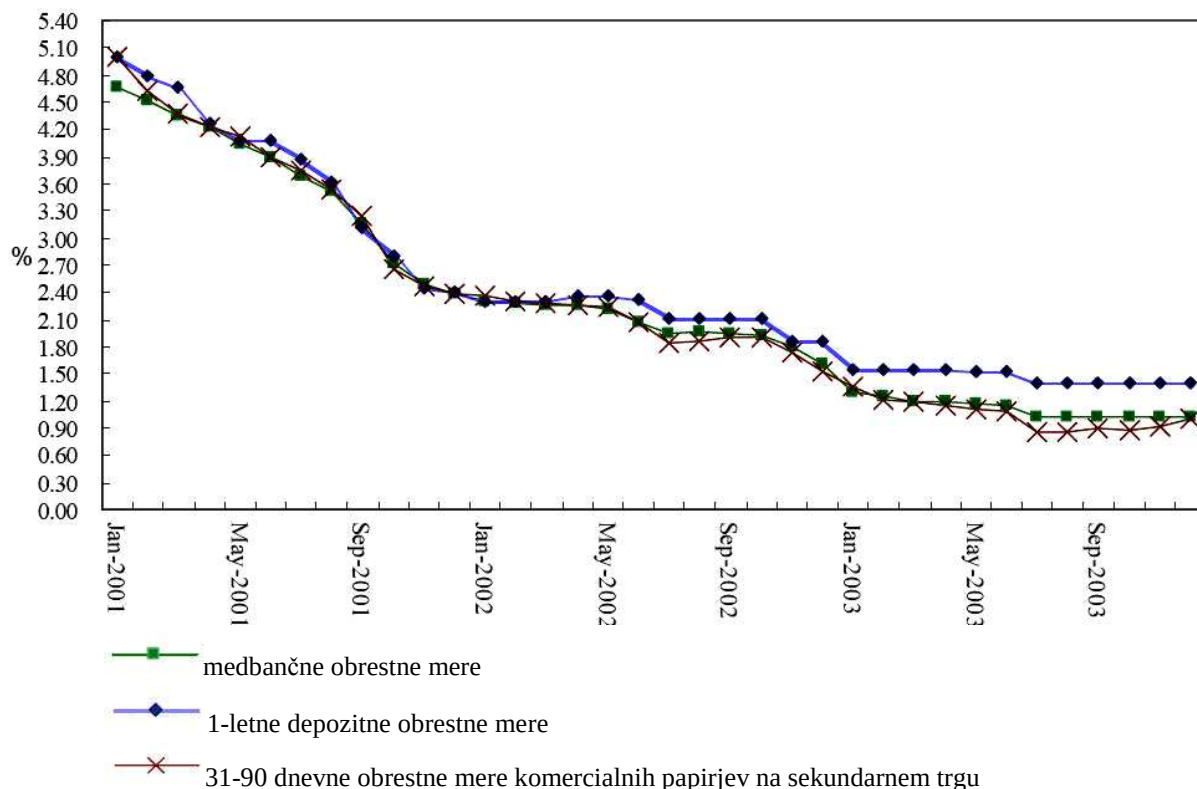

Vir: Yang, 2005, str. 35.

Ekspanzionistična monetarna politika, ki jo je izvajala CBC, da bi spodbudila domače povpraševanje, je bila ukrep, ki naj bi znižal tržne obrestne mere in spodbudil investicije. Med

decembrom leta 2000 in koncem leta 2003 je CBC petnajstkrat znižala diskontno stopnjo. Med leti 2001 in 2003 je bila stopnja obveznih rezerv v domači znižana enkrat in v tuji valuti trikrat. Rezultat tega je bil, da so obrestne mere na trgu padle (Yang, 2005, str. 35, 36).

Slika 9: Obrestne mere na trgu

Vir: Yang, 2005, str. 37.

Kar se tiče politike deviznega tečaja, je bilo v navadi CBC, da je ohranjala NTD podcenjen z namenom spodbujanja tajvanskega izvoza in gospodarske rasti. V obdobju upočasnjene gospodarske rasti med leti 2000 in 2003, si je CBC seveda še bolj prizadevala za intervencije na deviznem trgu s kupovanjem presežka deviz na trgu, da bi obdržala še naprej podcenjeno domačo valuto in preprečila apreciacijo. Deflacija v tem obdobju je bila še en razlog več za intervencije CBC na deviznem trgu. Brez njenih intervencij bi apreciacija domače valute povzročila znižanje domačih cen in tako še povečala problem deflacije. Intervencije CBC na deviznem trgu v tem obdobju so se smatrale za dobro strategijo, saj so s tem "ubili dve muhi na en mah". Podcenjen NTD je tako pripomogel k spodbujanju gospodarske rasti in boju proti deflaciji (Yang, 2005, str. 37).

CBC je močno intervenirala na deviznem trgu, da je zaustavila apreciacijo NTD v obdobju 2000-2003, ko je Tajvan dosegal velik presežek v plačilni bilanci. Čeprav je NTD takrat še vedno apreciiral, se je CBC trudila, da bi upočasnila to gibanje, ki bi lahko bilo veliko hitrejše. Rezultat intervencije je bil hiter in velik porast deviznih rezerv in stabilen tečaj

domače valute. Devizne rezerve CBC so se skoraj podvojile, od 106,7 milijarde USD konec leta 2000 na 206,6 milijard USD konec leta 2003. Devizni tečaj NTD/USD je padel iz 32,992 na 33,978, kar je pomenilo 2,90-odstotno deprecijacijo v primerjavi z USD v obdobju, ko je večina valut glavnih tajvanskih izvoznih konkurentov apreciirala² (Yang, 2005, str. 38).

Stranski produkt nabave presežnih deviz s strani CBC je bilo izčrpavanje denarnih rezerv in povečana ponudba domačega denarja na finančnem trgu. Za nadzor nad rastjo M2 v okviru ciljnega območja se je CBC obvezala, da bo izdajala potrdila o depozitih in sklepala reodkupne sporazume s finančnimi institucijami ter tako sterilizirala vpliv intervencije na denarne rezerve. Obveznosti CBC iz naslova potrdil o depozitih so se povečale iz 562 milijard NTD konec leta 2000 na 2,992 milijard NTD konec leta 2003, reodkupni depoziti pa so se skoraj podvojili iz 1,148 milijard NTD na 2,056 milijard NTD v enakem obdobju (Yang, 2005, str. 38).

Nižanje ciljnega območja stopnje rasti M2 je bil pasivni odgovor na zmanjšanje povpraševanja po denarju. Čeprav je bila obsežna sterilizacija potreben ukrep za nadzor nad ponudbo denarja po intervencijah na deviznem trgu, se še vedno zdi v nasprotju z ekspanzionistično monetarno politiko, ki jo je CBC nameravala izvajati. Kakorkoli že, padec tržnih obrestnih mer, skupaj s povečanjem likvidnosti bank in padcem razmerja med posojili in depoziti večjih finančnih institucij, kaže na to, da je CBC s tem ustvarila dokaj nestabilno monetarno okolje (Yang, 2005, str. 38, 39).

Kljub vsem naporom je bila učinkovitost CBC pri brzdanju inflacije in oživitvi gospodarske rasti do neke mere omejena zaradi večih razlogov. Prvič, politični nemiri in napetosti s Kitajsko se niso umirile, kar je bil eden glavnih razlogov za zmanjšanje privatne potrošnje in domačih investicij na Tajvanu. Drugič, zaradi visoke stopnje odprtosti tajvanskega gospodarstva je bil njegov ekonomski učinek tesno povezan s svetovnim gospodarstvom. Tajvan bi se samo s svojimi napor težko boril proti deflaciji. In nazadnje, omejitve, ki so nastale zaradi poslabšanega finančnega položaja vlade, so onemogočale izvajanje ekspanzionistične fiskalne politike. V prihodnosti se Tajvan ne bo mogel zanašati zgolj na politiko CBC. Vendar pa so v tem primeru ukrepi CBC vsaj zaščitili gospodarstvo pred večjo recesijo in deflacijo (Yang, 2005, str. 39, 40).

Deflacija je v letu 2004 začela počasi izginjati. Gospodarska rast se je povečala na 5,71 odstotka, BDP deflator je imel še negativno rast 1,8 odstotka, ostala dva indeksa cen WPI in CPI pa pozitivno 7,1 odstotka in 1,7 odstotka. V prvi četrtini leta 2005 je bila rast BDP deflatorja 0,3 odstotka in pozitivna rast BDP je bila predvidena za celo leto 2005 (Yang, 2005, str. 42).

² V enakem obdobju, od konca leta 2000 do leta konca 2003, so bile stopnje apreciacije valut glavnih tajvanskih izvoznih konkurentov v primerjavi z ameriškim dolarjem naslednje:

Japonska	Južna Koreja	Hong Kong	Singapur	Malezija
7,01%	6,04%	0,51%	1,76%	0

5.2. Politika deviznega tečaja

Poleg denarne politike je pri tako odprtem gospodarstvu, kot je tajvansko, zelo pomembna tudi politika deviznega tečaja oziroma tečajna politika. Tajvan je leta 1978 prešel s sistema fiksnega na sistem drsečega deviznega tečaja. Namen tega je bil narediti tajvansko gospodarstvo manj ranljivo na zunanje šoke. Za tako odprto gospodarstvo, kot je tajvansko, je devizni tečaj ključnega pomena za plačilno bilanco, gospodarsko rast in višino domačih cen. Zato se devizni tečaj pogosto šteje za pomemben instrument ekonomske politike za podpiranje gospodarske rasti in stabilizacijo cen.

Pri režimu uravnavanega drsečega deviznega tečaja morata biti tako višina obrestne mere kot tudi višina deviznega tečaja v rokah centralne banke. Za neodvisnost denarne politike in politike deviznega tečaja mora biti sterilizacija s strani centralne banke učinkovita. To pa je takrat, ko so zamenljivost med domačimi in tujimi papirji ter devizami ni popolna (Ribnikar, 1999a, str. 150, 151).

Po Zakonu o centralni banki je obveznost CBC stabilizacija zunanje vrednosti tajvanskega dolarja (NTD), oziroma njegov tečaj. CBC pogosto intervenira na trgu deviznega tečaja z namenom vplivanja na nivo tečaja in njegovih fluktuacij. Vendar pa so informacije o intervencijah skrivnost, zato je težko predvideti, v kolikšni meri CBC vpliva na tečaj. Njen glavni cilj s tem je spodbujanje izvoza in gospodarske rasti, stabilizacija domačih cen ter stabilizacija deviznega tečaja. Z drugimi besedami to pomeni, da ima Tajvan sistem uravnavanega deviznega tečaja (Yang, 2005, str. 33, 34).

Tajvan ima sistem drsečega deviznega tečaja, v katerem banke neodvisno med seboj določajo tečaje. Seveda tudi vlada nadzira največje banke, ki so pooblašene, da upravljajo s tujimi valutami. Kitajska centralna banka (CBC) intervenira na trgu deviznih tečajev, ko se ji zdi, da bi špekulacije ali drastične fluktuacije lahko povzročile neravnovesje na trgu. CBC uporablja neposredno politiko trgovanja z devizami skupaj s svojimi bankami in javno politiko izražanja kot glavnimi orodji za vplivanje na devizne tečaje (Country Reports on Economic Policy and Trade practices, 2001).

Trgovski kapital se prosto pretaka v in iz Tajvana. Večina omejitev v zvezi s pretokom kapitala je bila odstranjena že leta 1995. Zakoni o omejevanju dobičkov in obresti iz neposrednih investicij so bili odpravljeni. Kljub odpravi vseh teh omejitev pa so nekatere še vedno ostale (Country Reports on Economic Policy and Trade practices, 2001).

Tajvansko politiko deviznega tečaja lahko povzamemo s tremi različnimi situacijami in intervencijami CBC. Sprva je CBC običajno vodila strategijo zadrževanja vrednosti NTD s ciljem spodbujanja izvoza. Zato je bil NTD bolj nagnjen k depreciaciji kot apreciaciji. Ko pa so se domače cene začele spogledovati z inflacijo, je bila CBC bolj nagnjena k apreciaciji. V času politične nestabilnosti, vojaške grožnje s strani Kitajske in vzhodnoazijske finančne krize

leta 1997-1998 in ko se je NTD soočil z resnim pritiskom depreciacije, pa se je CBC obvezala, da bo branila devizni tečaj (Yang, 2005, str. 34).

Tabela 2: Plačilna bilanca Tajvana, 2000-2001 (v mio USD)

	2000	2001
A. Tekoči račun	8.903	19.028
Blago	14.017	20.277
<i>Izvoz blaga</i>	<i>147.548</i>	<i>122.080</i>
<i>Uvoz blaga</i>	<i>-133.531</i>	<i>-101.803</i>
Storitve	-6.978	-4.207
<i>Izvoz storitev</i>	<i>19.952</i>	<i>20.507</i>
<i>Uvoz storitev</i>	<i>-26.930</i>	<i>-24.714</i>
Dohodki	4.468	5.696
<i>Prejemki</i>	<i>9.116</i>	<i>9.538</i>
<i>Izdatki</i>	<i>-4.698</i>	<i>-3.842</i>
Tekoči transferi	-2.604	-2.738
<i>Na Tajvan</i>	<i>3.202</i>	<i>2.607</i>
<i>V tujino</i>	<i>-5.806</i>	<i>-5.345</i>
B. Kapitalski račun	-287	-163
SKUPAJ, A+B	8.616	18.865
C. Finančni račun	-8.019	-836
Neposredne naložbe	-1.773	-1.371
<i>Neposredne naložbe v tujini</i>	<i>-6.701</i>	<i>-5.480</i>
<i>Neposredne naložbe na Tajvanu</i>	<i>4.928</i>	<i>4.109</i>
Portfeljske naložbe	-528	-1.291
<i>Portfeljske naložbe v tujini</i>	<i>-10.087</i>	<i>-12.427</i>
<i>Portfeljske naložbe na Tajvanu</i>	<i>9.559</i>	<i>11.136</i>
Druge naložbe	-5.718	1.826
<i>Druge naložbe</i>	<i>-8.368</i>	<i>-1.861</i>
<i>Druge obveznosti</i>	<i>2.650</i>	<i>3.687</i>
SKUPAJ, A do C	597	18.029
D. Neto napake in izpustitve	1.880	-676
SKUPAJ, A do D	2477	17.353
E. Mednarodne denarne rezerve	-2.477	-17.353

Vir: Balance of Payments, 2005.

5.3. Zunanjetrgovinska politika

Zunanja trgovina, še posebej izvoz, je vedno imela ključno vlogo v tajvanskem gospodarstvu. Zunanjetrgovinska politika v zadnjem desetletju je bila usmerjena v postopno liberalizacijo in s tem odpravo omejitev. Julija leta 1994 so sprejeli ukrepe za liberalizacijo zunanjetrgovinske

politike, da bi se tako približali ostalim svetovnim ekonomskim in trgovinskim sistemom. Aktivno si tudi prizadevajo za udeležbo v mednarodnih ekonomskih organizacijah, kot so OECD, IMF in Svetovna banka (Taiwan Yearbook, 2003).

Tajvan je konec leta 2001 formalno postal član Svetovne trgovinske organizacije (WTO). Od takrat se aktivno ukvarja z odpiranjem svojih trgov za kmetijske in industrijske proizvode ter storitve z namenom izpolnitve zahtev Organizacije. Do julija 2002 je lahko 91,69 odstotka vseh izvoznih in 99,48 vseh uvoznih proizvodnih dobrin bilo izvoženih in uvoženih brez potrebnih posebnih dovoljenj (Taiwan Yearbook, 2003).

Tajvan v zadnjih letih hitro znižuje carinske stopnje, kar je bila posledica pristopa v WTO in pa njegovih političnih citev. S pristopom v WTO je zmanjšal carine nad 5200 uvoženimi kategorijami. Povprečno zmanjšanje carin je bilo 32,4 odstotka. Nominalna carinska stopnja se je v prvem letu pristopa zmanjšala iz 8,2 odstotka na 7,08 odstotka, do leta 2007 pa naj bi se zmanjšala na 4,15 odstotka (Country Reports on Economic Policy and Trade practices, 2001).

Da bi še olajšali in pospešili trgovanje, je Urad za zunanjo trgovino (BOFT) vpeljal elektronski sistem nadzora blaga. BOFT je zadolžen za nadaljnje poenostavljanje zunanjetrgovinskih postopkov, standardizacijo dokumentacije, uvedbo elektronskih transakcij, skrajšanje postopkov za carinske formalnosti in administracijo ter vzpostavitev medmrežnega trgovskega operacijskega sistema s svetovnimi povezavami (Taiwan Yearbook, 2003).

V skladu z mednarodnim trendom sklepanja prosto trgovinskih sporazumov (FTA) je bila leta 2001 pod okriljem BOFT ustanovljena posebna enota za preučitev možnosti sklepanja takih sporazumov s tajvanskimi glavnimi trgovskimi partnerji: ZDA, Japonsko, Singapurjem in Novo Zelandijo. BOFT skrbi tudi za varovanje interesov tujih investitorjev in zmanjšanje njihovih stroškov poslovanja ter s tem privabiti več tujih podjetij za investiranje na Tajvanu. Da bi dosegli to, BOFT izdaja garancije za investicije in podpisuje sporazume za odpravo dvojne obdavčitve (Taiwan Yearbook, 2003).

5.3.1. Zunanja trgovina

Leta 1998 se pozna padec trgovanja zaradi azijske finančne krize, vendar Tajvan kljub temu ni utrpel prevelikega padca trgovine. Že naslednje leto je spet dosegel pozitivno rast, kljub enemu najhujših potresov, ki je prizadel otok tistega leta in ohromil proizvodnjo za nekaj dni.

Leta 2001 je Tajvan doživel prvo recesijo od leta 1949, kar se pozna na padcu zunanje trgovine. Zaradi stagnacije svetovnega gospodarstva in šibkega povpraševanja po proizvodih informacijske tehnologije, ki je tajvanska najmočnejša dejavnost, sta domače povpraševanje in proizvodnja padla. To pa je povzročilo precejšen upad obsega zunanje trgovine. Svoje je dodal še teroristični napad na ZDA, ki je eden najpomembnejših tajvanskih trgov.

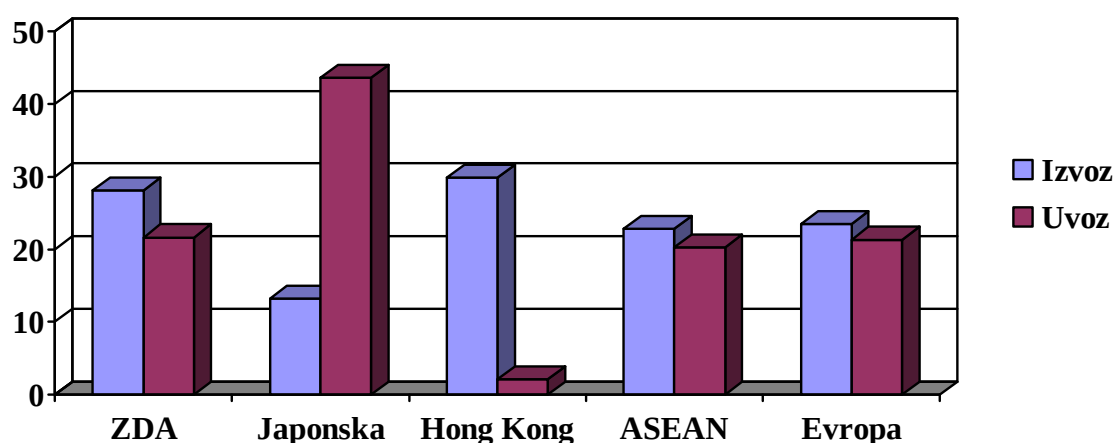
Tabela 3: Zunanja trgovina (v mio USD)

Leto	Zunanja trgovina			Letna rast	
	Izvoz	Uvoz	Presežek	Izvoz(%)	Uvoz(%)
1995	111 659	103 550	8 109	20,0	21,3
1996	115 942	102 370	13 572	3,8	-1,1
1997	122 081	114 425	7 656	5,3	11,8
1998	110 582	104 665	5 917	-9,4	-8,5
1999	121 591	110 690	10 901	10,0	5,8
2000	148 321	140 011	8 310	22,0	26,5
2001	122 866	107 237	15 629	-17,2	-23,4
2002	130 597	112 530	18 067	6,3	4,9
2003	144 180	127 249	16 931	10,4	13,1
2004	174 014	167 890	6 124	20,7	31,9

Vir: Statistics of Economic, 2005, str. B-1.

Konec istega leta je bil Tajvan sprejet v WTO, kar je tudi v neki meri prispevalo k ponovni pozitivni rasti tako izvoza kot uvoza. Od leta 1999 do leta 2003 se je Tajvan soočil s problemom deflacije, ki so ga leta 2004 končno odpravili. Posledično se je trgovina zelo povečala, še posebej uvoz iz Japonske. Vlada kljub prizadevanju nikakor ne uspe zmanjšati velikega zunanjetrgovinskega deficita z Japonsko (glej Sliko 10).

Pri trgovini s Hong Kongom je tako velika razlika med uvozom in izvozom posledica tajvanskega posrednega izvoza na Kitajsko preko Hong Konga. Zato je v ta izvoz vključena tudi trgovina s Kitajsko (glej Sliko 10).

Slika 10: Izvoz in uvoz z glavnimi trgovskimi partnerji leta 2004 (v mrd USD)

Vir: Statistics of Economic, 2005, str. B-2, B-3; lastna priredba.

5.3.2. Vključitev v WTO in posledice

Tajvan je bil novembra 2001 skupaj s Kitajsko sprejet kot član Svetovne trgovinske organizacije na njihovem ministrskem srečanju v Dohi v Qatarju (Asian Outlook, 2002). S polnopravnim sprejemom Tajvana v WTO bo prišlo do odprave omejitev in monopolov, znižanja carin in spodbuditve domačih podjetij k bolj učinkoviti proizvodnji. Ker je Tajvan bolj izvozno naravnani, bo s tem največ pridobila njihova izvozno orientirana industrija. Tako bodo industrije elektrotehnike, elektronike, informacijske tehnologije, plastike in tekstila uživale koristi odprtih trgov, nižjih carin in odprave kvot na njihovih glavnih trgih (Taiwan Yearbook, 2002).

Slabše se piše kmetijstvu in proizvodnji za domače tržišče, ker se bodo soočili z večjo tujo konkurenco zaradi znižanja nominalnih carinskih stopenj. Uvoz kmetijskih proizvodov se bo povečal. Posledično se bodo znižale cene teh izdelkov na trgu in zmanjšala domača proizvodnja. Po ocenah naj bi približno 100.000 kmetov in sadjarjev moralo poiskati nove službe in produkcija se bo zmanjšala za 12 odstotkov. Stopnja nezaposlenosti je leta 2002 že dosegla rekordno vrednost, ko je presegla 5 odstotkov. Prizadete bodo tudi industrije, kot so: avtomobilska, papirna, težka električna mehanizacija, električni gospodinjski aparati ter ostale manj konkurenčne tradicionalne industrije (Taiwan Yearbook, 2002).

Spremembe v storitvenem sektorju bodo predvsem v prostem pretoku zaposlenih, kapitala in posesti ter v večji podjetniški konkurenci. Vendar bo vpliv na storitve relativno majhen, ker liberalizacija tega sektorja poteka že nekaj let (Taiwan Yearbook, 2002).

Da bi ublažili negativne posledice na kmetijstvo in industrijo, je vlada sprejela plan postopnega zniževanja carin in izborila posebne varnostne ukrepe za 14 občutljivih proizvodov ob morebitni nenadni poplavi uvoza ali padcu njihovih cen pod določeno mejo. Vlada bo tudi pomagala podjetjem povečati konkurenčnost z izboljšanjem razvojnih oddelkov, zmanjšanjem operativnih stroškov z elektronskim poslovanjem in prizadevanjem za internacionalizacijo preko investicij v tujino (Taiwan Yearbook, 2002).

Tajvan je moral zmanjšati carinske stopnje 5200 kategorijam uvoznih izdelkov. V povprečju je prišlo do 32,4-odstotnega znižanja carin. Nominalne carinske stopnje so se v prvem letu po vstopu v WTO znižale iz 8,2 odstotka na 7,08 odstotka. Do leta 2007 naj bi se znižale na 4,15 odstotka. Postopno so morali odpreti vse monopolne trge in liberalizirati ostale sektorje. Odpravili so omejitve na tuje lastništvo v podjetjih, ki kotirajo na tajvanski borzi vrednostnih papirjev, razen v nekaterih strateško pomembnih podjetjih. Za tuje institucionalne investitorje so odstranili omejitve na kapitalske tokove. V okviru sporazuma z WTO je državno podjetje Chunghwa Telecom znižal cene svojih storitev. Sprejeli so splošno sprejete trgovinske zakone, standarde, testiranja, način označevanja in certifikacijo, ki jih določajo norme WTO. Tajvan nadaljuje s sprostitev investicijskih omejitev, vendar so nekatere industrije, kot so kmetijstvo, televizijsko in radijsko oddajanje, proizvodnja alkoholnih pijač in cigaret, še

vedno prepovedane za tuje investicije. Telekomunikacije preko fiksnega imrežja so bile z obvezo WTO liberalizirane v letu 2001. Omejitve v proizvodnji alkoholnih pijač in cigaret pa naj bi bile popolnoma odpravljene v letu 2004. Tajvan je tudi popravil oziroma dopolnil svoje zakone in regulative glede zahtev o usklajenosti carinskih postopkov v WTO. Programe posrednih in neposrednih subvencij kmetom in spodbud industrijskim podjetjem v izvoznih panogah ter podjetjem v novo nastajajočih industrijah bodo morali v naslednjem obdobju počasi odpraviti, saj naj bi imeli učinek subvencioniranja izvoza. Z vključitvijo v WTO se je Tajvan tudi obvezal na spoštovanje pravic intelektualne lastnine, ki jih je v preteklosti zanemarjal (Country Reports on Economic Policy and Trade practices, 2001).

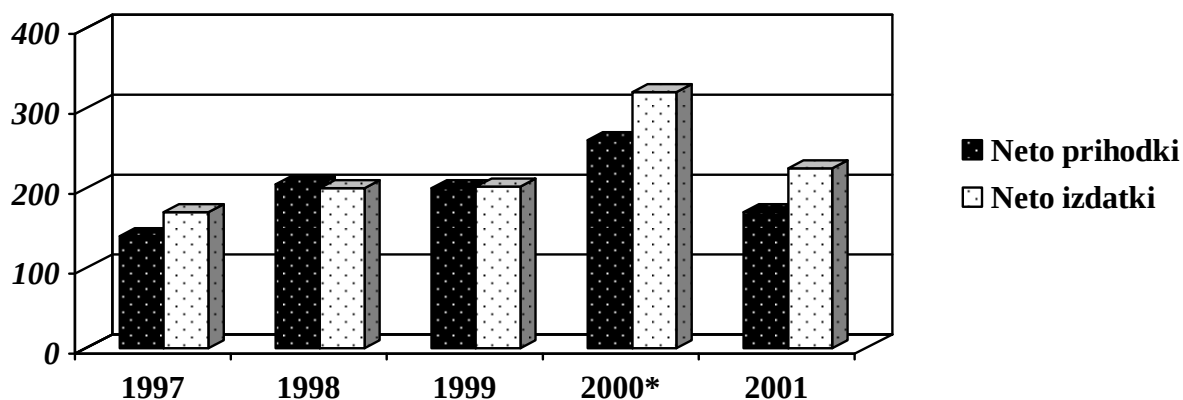
V končni fazi je WTO Tajvanu prinesel nove poslovne priložnosti, dvignil industrijo na višjo raven, izboljšal tajvansko podobo v svetu in rešil problem nepoštena trgovine in stroškov preko institucionaliziranih mehanizmov.

5.4. Fiskalna politika

Z elementi fiskalne politike lahko država učinkovito vpliva na gospodarske tokove. Glavna sredstva države predstavljajo državni izdatki in prihodki, ki skupaj tvorijo državni proračun (Rebić, 1999, str. 18).

Osnovni fiskalni program spodbud investiranja je bil sprejet leta 1961 in je deloval vse do leta 1990. Te spodbude, na voljo tako za domača kot tuja podjetja, so bile namenjene razvoju specifičnih industrijskih panog. V 60-ih so bile to delovno intenzivne, v 70-ih kapitalno intenzivne in v 80-ih visokotehnološke panoge. Podjetja so lahko izbirala med davčnimi oprostitvami ali pospešeno amortizacijo. Večina se jih je odločila za slednjo. Leta 1990 je vlada sprejela nov sistem spodbud za nadgradnjo industrije. Podjetja so bila upravičena do raznih subvencij na podlagi vlaganj v okolju prijazne tehnologije, vlaganj v raziskave in razvoj, napredne tehnologije, itd (Jonko, 2005, str. 21).

Slika 11: Proračunski prihodki in izdatki (v mrd USD)

Opombe: * podatki se nanašajo na obdobje od 1. julija 1999 do 31. decembra 2000

Vir: Taiwan Yearbook, 2003.

Ekonomska recesija je povzročila zmanjšanje davčnih prihodkov in povečala fiskalni deficit ter povečala domači javni dolg. Fiskalni deficit je narastel od 1,1 odstotka v letu 1999 na 4,1 odstotka v letu 2000. V obdobju med leti 1999 in 2002 se je državni dolg podvojil od 14,3 odstotka na 28,8 odstotka BDP. Tajvanska vlada je sedaj zelo odvisna od državnih obveznic in bančnih posojil, da bi pokrila ta deficit. Državna obramba ni več največja potrošna kategorija proračuna, ampak je od leta 2000 naprej socialno varstvo, od leta 2002 pa izdatki za izobrazbo, znanost in kulturo, ki so predstavljali takrat 17 odstotkov BDP. Največji pritisk na proračun sedaj prihaja iz povečanih zahtev po izboljšanju infrastrukture in izdatkov za socialno varstvo, vključno z reformami nacionalnega programa zdravstvenega zavarovanja začetega leta 1995.

Rast produkcije na Tajvanu ni v nobenem primeru odvisna od njegove fiskalne politike in malo je dokazov, ki bi potrjevali učinkovitost ekspanzivne fiskalne politike v prihodnosti. Tajvan ima politiko, da ustvari davčne prihodke pred potrošnjo. To botruje temu, da državna potrošnja zelo malo vpliva na output. Bolj aktivna fiskalna politika na Tajvanu ni smiselna tudi zato, ker ima relativno majhen javni sektor in nobene statistike uspeha fiskalne politike. Če pride do finančnih kriz ali inflacije oziroma deflacije, se mora Tajvan večinoma zanašati na odpravo neučinkovitosti v finančnih sistemih s pomočjo monetarne politike (Chang, 2001, str. 10).

5.4.1. Javne finance

Javni sektor je v vsaki družbi pomemben del gospodarstva. Poleg raznih državnih organov na centralni in provincialnih ravneh, vanj štejemo še javna podjetja in javne finančne organizacije. Seveda v ta sektor spada samo tisti del njihovega poslovanja, ki ima javnofinančni značaj. Potrebna sredstva za svoje funkcioniranje ponavadi prisilno zajema v drugih sektorjih. Ima pa tudi možnost zadolževanja v tujini (Rupnik, 1995, str. 1-6).

Javni sektor opravlja tri glavne funkcije (Rupnik, 1995, str. 1-6):

- Premestitvena funkcija preusmerja tvorce, ki jih rabi za svoje delovanje, z uporabe v produkciji tržnih dobrin v javni sektor. Dobrine, ki jih zagotavlja, niso predmet tržne menjave. Takšne dobrine so obramba, izobraževanje, kultura, javni red in podobno. Trg ponavadi ne more zagotoviti družbeno sprejemljive cene pri produkciji teh dobrin, zato se vanjo vključi država.
- Prerazdelitvena funkcija s transferi dohodka popravlja učinke družbene razdelitve, ki je nastala na podlagi lastnine tvorcev.
- Stabilizacijska in razvojna funkcija vplivata na zaposlenost tvorcev in rast. Razen tega zavirata naraščanje inflacije.

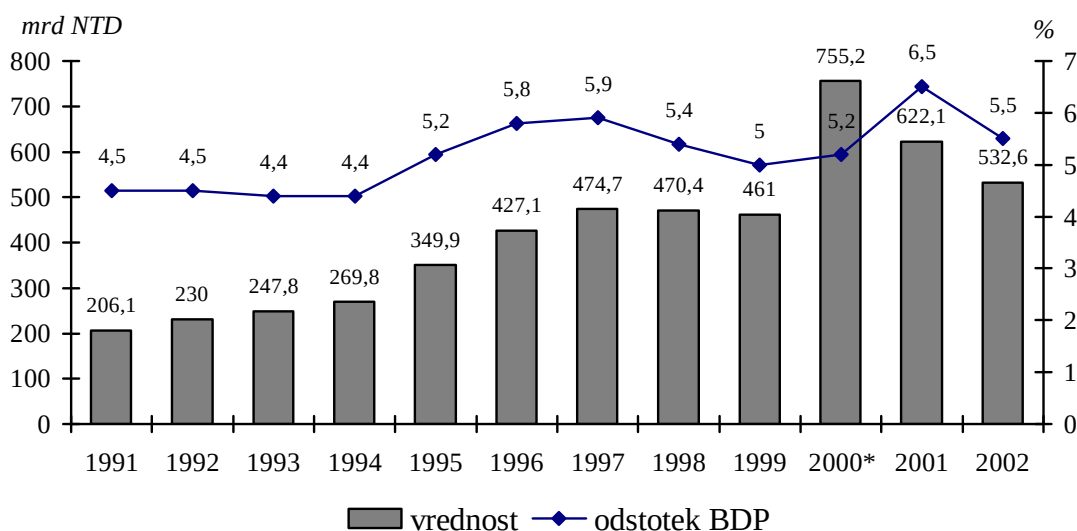
V zadnjem desetletju je Ministrstvo za finance (MOF) izvršilo vrsto ukrepov fiskalne politike, da bi prebrodili vrsto težav in pomagali razvoju gospodarstva. Tajvan se je s sprejetjem v WTO soočil z novimi izzivi liberalizacije in globalizacije. Zato ima trenutna fiskalna politika

poudarek na oživitvi gospodarstva, podpori glavnim nacionalnim gradbenim projektom, pospeševanju fiskalnih in finančnih reform, povečevanju zunanje trgovine in razširitvi mednarodnih odnosov z namenom večanja tajvanske konkurenčnosti v svetu in pospeševanja okolju prijaznega gospodarskega razvoja (Taiwan Yearbook, 2004).

V letu 2002 je vlada za malenkost znižala proračunske izdatke v primerjavi s prejšnjim letom. Zmanjšanje davčnih prihodkov in dohodek od prodaje delnic javnih podjetij je povzročil, da je proračunski prihodek padel in povzročil povečanje deficita na dobrih 7 milijard USD (Taiwan Yearbook, 2004).

5.4.2. Socialna in zdravstvena politika

Slika 12: Proračunski izdatki za socialno oskrbo (vključno s pokojninami)

Opombe: * podatki se nanašajo na obdobje od 1. julija 1999 do 31. decembra 2000

Vir: Taiwan Yearbook, 2004.

V fiskalnem letu 2003 je vlada namenila skoraj 7,61 milijard USD oziroma 17,54 odstotka vseh izdatkov za socialno oskrbo. Vendar pa vlada ne misli biti edini vir teh storitev kljub svojim velikim izdatkom. Namesto tega vzpostavlja pomoč in koordinira socialne aktivnosti na lokalni ravni (Taiwan Yearbook, 2003).

Večina prebivalcev na Tajvanu danes uživa večjo kvaliteto življenja kot kadarkoli prej. Vsi naj bi imeli enake možnosti za izobraževanje, službo, stanovanje, zdravstveno oskrbo in političnega udejstvovanja. To so prinesle temeljite družbene inpolitične spremembe, ki so nastale kot posledica gospodarskega uspeha Tajvana v zadnjih petih desetletjih. Vendar pa v praksi ni vedno tako. Ta preobrazba družbe je prinesla tudi nove družbene probleme (Taiwan Yearbook, 2003).

Širše družine so včasih predstavljale osnovni vir podpore. Danes pa se je tradicionalni koncept družinsko orientirane podpore spremenil. Širše družine so razpadle na več manjših mestnih družin. Danes več kot polovica prebivalstva živi v večjih mestih. Zato so se pojavile večje potrebe določenih skupin prebivalstva, kot so otroci, upokojenci in invalidi, po socialni oskrbi (Taiwan Yearbook, 2003).

Pred letom 1995 je imelo 59 odstotkov prebivalstva urejeno zdravstveno zavarovanje pod 13 različnimi plani javnega zdravstvenega zavarovanja. Zaradi hitrega naraščanja stroškov zdravstvene oskrbe je vlada leta 1995 sprejela Nacionalni program zdravstvenega zavarovanja (NHI), da bi zagotovila univerzalno zdravstveno oskrbo. Ta sistem je razširil zdravstveno kritje na dodatnih 8 milijonov prebivalcev, ki do tedaj niso imeli zavarovanja. To so bili večinoma starejši, otroci, študentje, gospodinje in invalidi. Konec leta 2001 je imelo 96 odstotkov prebivalstva urejeno zdravstveno zavarovanje pod tem programom. Od septembra 2002 dalje je premija za zdravstveno zavarovanje zvišana od predhodnih 4,25 odstotka na 4,55 odstotka zaradi zvišanja zdravstvenih izdatkov. Z namenom ustvariti bolj stroškovno ozaveščenega izkoriščanja zdravstvenih storitev, so uvedli sistem doplačil za te storitve, ki temelji na farmacevtskih stroških in pogostosti korištenja storitev (Taiwan Yearbook, 2003).

5.4.3. Izobraževanje

Pred letom 1970 je bilo obveznih šest let šolanja za vse prebivalce. Leta 1968 pa je vlada raztegnila obvezno šolanje za vse na devet let. V tem času so ustanovili tudi nove tehnološke in poklicne šole, da bi zagotovili potrebe hitro razvijajočega industrijskega sektorja. Zavedali so se, da je za izvajanje vladne politike zelo pomemben primeren kader (Yu, 1999, str. 29). Obvezno devetletno šolanje Tajvancem dovoljuje, da razvijajo svoje talente in sposobnosti. Razvoj človeških virov je močno pomagal nadomestiti manjkajoča produkcijska sredstva. Do 90-ih se je Tajvan tudi zato lahko preusmeril od manj zahtevne tehnične proizvodnje v visoko zahtevno tehnično proizvodnjo. Industrijsko preobrazbo je omogočilo devetletno poklicno šolanje, medtem ko je univerzitetno šolanje spodbudilo rast high-tech panog, kot sta elektronika in informatika (Hsieh, 1999, str. 17).

5.5. Industrijska politika

Wade (1990) pravi, da je bila za Tajvanski uspeh v preteklosti najbolj zaslužna njegova industrijska politika, ki je omogočila ustanovitev novih in uspešnih proizvodnih sektorjev. Industrijska politika je takrat temeljila na raznih davčnih olajšavah in oprostitvah, ki so omogočile pospeševanje investicij. Bila je izrazito izvozno usmerjena. Vlada je spodbujala tako izvoz kot produkcijo za nadomeščanje uvoza in zagotavljala fiskalne spodbude za investicije v prednostne in strateško pomembne sektorje gospodarstva. Takrat se je izkazalo, da je gospodarska rast hitrejša z uporabo strategije spodbujanja izvoza kot pa uporabo strategije nadomestitve uvoza. Med izvozno učinkovitostjo in rastjo gospodarstva obstaja zelo velika pozitivna korelacija (Krueger, 1980, str. 288, 289). Države, ki uporabljajo izvozno

usmerjene razvojne strategije, dosegajo boljše rezultate v plačilni bilanci, ekonomski rasti in zaposlenosti. Države, ki pa imajo notranje usmerjene strategije spodbujanja gospodarstva, pa se srečujejo z vedno večjimi ekonomskimi težavami (Balassa, 1981, str. 16, 17). Takšna politika je ustvarila začetni zagon tajvanske ekonomije. Kasneje je industrijska politika izgubljala na pomenu zaradi vedno večje liberalizacije gospodarstva in vedno manjše možnosti za fiskalne spodbude.

Tajvan je vzpostavil sistem aktivne industrijske politike. Tajvanska vlada daje dovoljenje izvoznikom, nadzoruje tuje neposredne investicije tako v Tajvan kot iz Tajvana, ustanavlja izvozne karte, zagotavlja fiskalne spodbude in poceni kredite za investicije v prednostne sektorje in za vzpodbujanje izvoza ter daje podporo izvoznemu trženju. Vlada vzpodbuja tako izvoz kot produkcijo za nadomeščanje uvoza. Tajvanska podjetja ne morejo prosto uvažati, tudi če producirajo neposredno za izvoz. Liberalizacija trgovine poteka že od 60-ih let, a nikoli ni bila nevtralna. Nasploh teži k izboljšanju produkcije v tehnološkem pogledu. Splošna zaščita, ocenjena s povprečnimi carinami in drugimi agregatnimi instrumenti, se je zmanjšala, vendar kvantitativna in kvalitativna intervencija ostaja odločilnega pomena v določenih sektorjih. Ker ima država vpliv na količino blaga, ki prehaja nacionalne meje, lahko cenovno disciplinira domače zaščitene proizvajalce, ki bi postavili nerealno visoke cene. Državna intervencija na Tajvanu je zelo selektivna med podjetji in sektorji ter temelji na kriteriju mednarodne konkurenčnosti. Intervencije so naravnane tako, da gospodarstvo z ustrezno načrtovanim in selektivnim uvozom izpostavlja pritiskom za povečanje učinkovitosti in jim hkrati pomagajo pri prilagajanju tem pritiskom, da bi jim postopoma omogočile mednarodno konkurenčnost in mednarodni prodor (Jaklič, 1994, str. 71, 72).

5.6. Privatizacija

Večina državnih podjetij je bila v celoti ali pa delno privatiziranih v zadnjih desetih letih, 14 pa so jih zaprli. Liberalizacija je povzročila propad nekaterih monopolov državnih podjetij na področju telekomunikacij, energetike in dobave plina. Po vključitvi v WTO so morali odpraviti tudi monopol pri produkciji vina in piva. Državna podjetja so prispevala 9,3 odstotka BDP v letu 2001. Tajvanska Komisija za pošteno trgovino (FTC) se trudi, da bi preprečila netržno določanje cen državnih monopolov. Oprostitve, ki so jih odobrili tem podjetjem leta 1992, niso bile obnovljene v letu 1997, kar je pomenilo, da morajo od takrat naprej upoštevati protimonopolne zakone (Country Reports on Economic Policy and Trade practices, 2001).

5.7. Demokratizacija

Ob koncu sedemdesetih bi si le malo ljudi upalo napovedati, da bo Tajvan še naprej tako uspešen. Predsednik Chiang Ching-kuo je uspel stabilizirati situacijo z izpeljavo velikih infrastrukturnih projektov, širjenjem trgovskih vezi z ostalimi državami in modernizacijo

obrambnih vrst. Chiang Ching-kuo ima največ zaslug predvsem za demokratizacijo funkcij in politike otoka. Odpravil je tudi Krizni odlok, ki je bil pravna osnova za izvajanje izrednega vojnega stanja več kot tri desetletja (Ger, 1998, str. 35).

Chiangov naslednik po smrti je bil Lee Teng-hui, ki je podpiral in nadaljeval z demokratičnimi reformami. Odpravil je odločbe iz leta 1948, ki so dajale vladi večja pooblastila v nestabilnih obdobjih. Odprava teh odločb je obnovila dele ustave, ki so bili zamrznjeni med obdobjem komunistične revolucije, ter dodala popravke in dopolnila za lažjo vpeljavo političnih reform. Ta dopolnila so uvedla tudi sistem splošnih neposrednih volitev v parlament in zakonodajno telo, kot tudi splošne neposredne volitve predsednika in podpredsednika (Ger, 1998, str. 37).

Tajvanski trud za demokratizacijo je v zadnjem desetletju obrodil sadove. Veliko novih političnih strank je bilo ustanovljeno po odpravi zakona o njihovi prepovedi leta 1989. Člani parlamenta in zakonodajnega sveta so bili prvič neposredno izvoljeni leta 1991 in 1992. Decembra 1994 so bili prvič neposredno demokratično izvoljeni guverner province Tajvan ter župana obeh večjih mest Taipeija in Kaohsiunga. 23. marca leta 1996 pa je bila dosežena polnopravna demokracija s prvimi splošnimi neposrednimi predsedniškimi volitvami v zgodovini Kitajske, na katerih bil za še en mandat izvoljen Lee Teng-hui (Ger, 1998, str. 51). Leta 2000 prvič v zgodovini zmaga kandidat opozicijske stranke DPP Chen Shui-bian (Bridging the New Century, 2001, str. 21), ki je bil štiri leta kasneje izvoljen za še en mandat.

5.8. Razvoj Tajvana v "zeleni silicijev otok" in Challenge 2008

Tajvanski gospodarski uspehi so bili v preteklosti v veliki meri posledica njihovih delovno intenzivnih industrij in nizko tehnološke izvozne proizvodnje. V letu 1987 je, na primer, približno 48 odstotkov vsega izvoza predstavljala slednja. In le 18 odstotkov je bilo visoko tehnoloških proizvodov. To razmerje se je v zadnjem dobrem desetletju obrnilo in leta 2000 je bilo teh proizvodov v skupnem izvozu že približno 54 odstotkov in le 14 odstotkov proizvodov nizke tehnologije. Tajvan je danes tretji največji proizvajalec proizvodov informacijske tehnologije na svetu (Taiwan Yearbook, 2002).

Predsednik Chen Shui-bian je dal leta 2000 predlog za razvoj otoka v "zeleni silicijev otok", da bi zagotovil razmerje med ohranjanjem okolja in gospodarskim razvojem. Ta plan je zasnovan na treh glavnih idejah: gospodarstvu, ki temelji na znanju, skrbi za okolje in pravični družbi. Razvoj Tajvana v "zeleni silicijev otok" je postala glavna politika nacionalnega razvoja in bo izvajan skozi desetletno obdobje skupaj z ostalimi razvojnimi plani in ostalimi relevantnimi projekti ostalih ministrstev (Taiwan Yearbook, 2002).

Leta 2002 so sprejeli nacionalni razvojni plan Challenge 2008, ki je usmerjen v oživljanje gospodarstva in modernizacijo Tajvana. Ta strateški razvojni plan naj bi do leta 2008 dosegel cilje, kot so utrditev mednarodne konkurenčnosti Tajvana, izboljšanje kvalitete življenja in

promocija okolju prijaznega razvoja. Zgrajen je bil na osnovi desetih programov, ki vključujejo znatne investicije v človeški kapital, raziskave, razvoj, inovacije, logistične mreže in življenjsko okolje. Plan predvideva tudi doseči pomembne politične, finančne in fiskalne reforme (Taiwan Yearbook, 2003).

S sodelovanjem vlade in privatnega sektorja bodo poskušali v šestih letih uresničiti sedem glavnih ciljev (Taiwan Yearbook, 2003):

- 1) Imeti vsaj 15 svetovno znanih proizvodov in tehnologij.
- 2) Podvojiti število turistov.
- 3) Povečati izdatke za raziskave in razvoj na 3 odstotke BDP.
- 4) Znižati stopnjo nezaposlenosti pod 4 odstotke.
- 5) Dvigniti stopnjo gospodarske rasti nad 5 odstotkov.
- 6) Povečati število uporabnikov interneta na več kot 6 milijonov.
- 7) Ustvariti 700.000 novih delovnih mest.

Z dosego teh ciljev bo ta plan tlakoval pot Tajvanu, da bi v prihodnosti resnično postal "zeleni silicijev otok".

6. AZIJSKA FINANČNA KRIZA

V poznih 90-ih se je v vzhodni Aziji začela doba finančne ekonomije. V tistem času so nastali prvi terminski trgi in zelo se je povečalo trgovanje s terminskimi pogodbami na osnovi deviznih tečajev, obrestnih mer in cen delnic. Poleg tega je takrat gotovinske transakcije začela nadomeščati uporaba kreditnih kartic, začelo se je elektronsko poslovanje prek interneta in hiter vzpon finančnih storitev. Ta povečana finančna liberalizacija in globalizacija je preobrazila regionalno gospodarstvo v občutljiv mehanizem, kjer lahko en sam incident sproži verižno reakcijo (Yu, 1999, str. 21).

Vzhodnoazijska finančna kriza je izbruhnila julija 1997. Pred tem je bilo tajvansko gospodarstvo v odličnem stanju. Kljub temu da je trg nepremičnin in vrednostnih papirjev ostal šibek v 90-ih, so ostale industrije uživale precejšnjo rast v smislu proizvodnje (Yu, 1999, str. 21).

Tabela 4: Tajvanski ekonomski kazalci pred izbruhom finančne krize

<i>Leto</i>	<i>Gospodarska rast (%)</i>	<i>Nezaposlenost (%)</i>	<i>Inflacija (%)</i>	<i>Rast izvoza (%)</i>	<i>Trgovinski presežek (miljard USD)</i>
1995	6,0	1,8	3,7	12,7	5,47
1996	5,7	2,6	3,1	7,0	11,03
1997	6,4	2,7	0,6	9,0	7,22

Vir: Yu, 1999, str. 21.

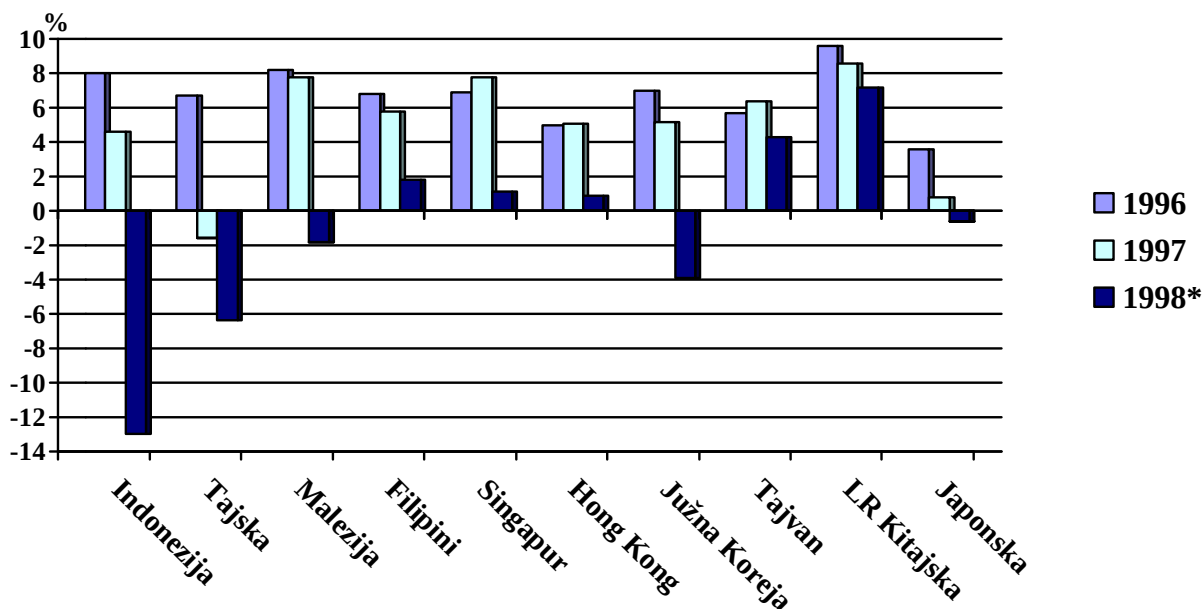
2. julija 1997 je Tajska uvedla sistem drsečega deviznega tečaja. Tajski baht je bliskovito depreciral in prišlo je do zloma njihove borze. Ta finančna okužba se je takoj kot virus razširila na Malezijo, Indonezijo, Filipine in Singapur. Do septembra 1997 je kriza zajela tudi Hong Kong, Tajvan, Južno Korejo in Japonsko. Posledice finančne krize so bile razvidne v devalvaciji valut in strmem padcu vrednosti delnic, ki so spravile borze na rob zloma (glej Tabela 5). Porast finančnih problemov v teh državah je hitro in neugodno vplivala na njihovo gospodarsko rast (glej Sliko 13), inflacijo in stopnjo nezaposlenosti (Yu, 1999, str. 21).

Tabela 5: Devalvacija oziroma deprecijacija valut in padec cen delnic vzhodnoazijskih držav v času finančne krize

<i>Država</i>	<i>Devalvacija/deprecijacija valute (%)</i>	<i>Padec cen delnic (%)</i>
Indonezija	83,6	38,5
Tajska	38,7	49,3
Malezija	39,0	57,7
Filipini	37,3	40,9
Singapur	15,4	46,3
Hong Kong	0,0	43,8
Južna Koreja	35,3	60,0
Tajvan	19,0	16,4
LR Kitajska	0,0	- -
Japonska	18,3	23,2

Vir: Yu, 1999, str. 22.

Slika 13: Gospodarska rast vzhodnoazijskih držav

Opombe: * Napoved za leto 1998

Vir: Yu, 1999, str. 23.

Julija in avgusta 1998 se je azijska finančna kriza razširila na Rusijo, Venezuelo, Brazilijo in Mehiko. Vse od razvitih in novo industrializiranih držav na svetu so občutile vsaj del posledic te silovite krize (Yu, 1999, str. 21).

Tajvanu je ta kriza prinesla nekaj neugodnih posledic (Yu, 1999, str. 21-23):

- Padec stopnje gospodarske rasti iz 6,37-odstotne rasti v letu 1997 na 4,33-odstotno v letu 1998.
- Padec rasti industrijske proizvodnje iz 5,75-odstotne rasti v letu 1997 na 2,74-odstotno rast v letu 1998.
- Negativna letna rast izvoza iz 5,3-odstotne rasti v letu 1997 na 9,4-odstotni padec izvoza in zmanjšanje deleža izvoza v vzhodnoazijsko regijo.
- Depreciacija tajvanskega dolarja v primerjavi z ameriškim dolarjem. Od julija 1997 do avgusta 1998 je tajvanski dolar depreciiral za 24,4 odstotka glede na ameriški dolar.
- Padec tajvanskega borznega indeksa. Med tretjo četrtino leta 1997 in drugo četrtino leta 1998 je tajvanski borzni indeks padel za 16,6 odstotka.
- Stopnja nezaposlenosti in stopnja inflacije se nista bistveno spremenili.

Razen zmanjšanja vrednosti izvoza od pomladi leta 1998 naprej ni bilo na Tajvanu nobenih znakov poslabšanja gospodarske in industrijske rasti, zunanje trgovine, inflacije, nezaposlenosti ali investicijskih pogojev. Zgoraj navedeni ekonomski kazalci kažejo, da je Tajvan utrpel relativno majhen udarec v primerjavi z ostalimi vzhodnoazijskimi gospodarstvi. Razlogi za to so bili (Yu, 1999, str. 23-25):

- Tajvan nima zunanjega dolga. Večina vzhodnoazijskih držav je obremenjena z zunanjim dolgom. Leta 1997 je ta dolg predstavljal velik odstotek deviznih rezerv teh držav, medtem ko so kratkoročna posojila predstavljala velik del tujih posojil.
- Majhen odstotek slabih posojil finančnih institucij. Leta 1997 so imele Tajska 18 odstotkov, Indonezija 16 odstotkov, Malezija 15 odstotkov in Filipini 13 odstotkov takih posojil. Te države so bile tudi najbolj prizadete v finančni krizi. Tajvan je imel tega leta le 4 odstotke slabih posojil.
- Tajvan ni imel nepremišljenih in prekomernih investicij. Razen Japonske so imele vse vzhodnoazijske države, ki jih je prizadela kriza, probleme z nezadostnimi sredstvi za investicije kot tudi prekomernimi in nepremišljenimi investicijami.
- Velika prilagodljivost majhnih in srednje velikih podjetij (SME), ki predstavljajo hrbtenico tajvanskega gospodarstva. Ta podjetja predstavljajo 98 odstotkov vseh tajvanskih podjetij in so najzaslužnejša za razvoj zunanje trgovine. Velika fleksibilnost in prilagodljivost jim zagotavljata, da se izogibajo nevarnostim. Nekaj velikih podjetij je propadlo zaradi posledic finančne krize zaradi njihovega slabega finančnega stanja. Vendar pa so SME pomagale ohraniti tajvansko gospodarsko konkurenčnost.
- Primerni vladni protiukrepi. Tajvanska vlada v času krize ni intervenirala in je v celoti spoštovala finančne mehanizme prostega trga. Vseeno pa je intervenirala na trgu, ko je tajvanski dolar hitro depreciiral, s tem da je povečala razpoložljivost ameriških dolarjev na trgu. Tudi ko so cene delnic padle, je vlada ublažila hiter padec borze z izdajo obveznic.

Da bi preprečila špekulacije s prodajami brez kritja tujih investorjev, je vlada prenesla to skrb na domače finančne institucije in nadzirala transakcije.

7. PRIHODNOST

Tajvanski trg se že približuje liberalizaciji in globalizaciji. Čeprav na tržno gospodarstvo proizvodnjo vplivajo mnogi faktorji pa je dobro investicijsko ozračje predpogoj za razvoj novih virov proizvodnje. V tem smislu se Tajvan sooča s številnimi izzivi:

- Tajvan je že izgubil prednost poceni delovne sile, zato se mora zanašati bolj na izpopolnjevanje tehnologije, znanja in tehnik, če želi ohraniti konkurenčnost. Le tako bo lahko izkoristil prednosti svojih virov in učinkovito konkuriral ostalim razvitim narodom (Yu, 1999, str. 70).
- Kmetijstvo največkrat prizadanejo naravne nesreče, predvsem tajfuni, ki povzročajo erozijo rodovitne zemlje, poplave, uničenje pridelkov in onesnaženje voda. Vlada se trudi izboljšati okoljsko in kmetijsko politiko in s tem preprečiti večje katastrofe. S sprejetjem v WTO se je Tajvan soočil tudi z uvozom tujih kmetijskih produktov (Yu, 1999, str. 71).
- Zelo velik problem so nerazčiščeni odnosi s Kitajsko. Ta problem je iz leta v leto večji in z zelo hitrim razvojem Kitajske se spreminja razmerje moči in s tem tudi vprašanje prihodnosti Tajvana. Tajvanci zato živijo v nenehni negotovosti za prihodnost, čeprav tega ni opaziti, saj imajo že več kot pol stoletja tako imenovani "status quo", ko so neke vrste samostojna država, vendar uradno nepriznana s strani večine držav. Prebivalci se s tem ne obremenjuje preveč, ampak se še naprej ukvarjajo s svojim poslom. Njihova največja podjetja na veliko investirajo na Kitajskem in so tam največji tuji investitor. Morda se bo zgodilo, da bo Tajvan z investicijami pokupil Kitajsko in njeno vlado, ali pa so se tajvanski investitorji v zameno za prisotnost na kitajskem trgu na nek način prodali Kitajcem, ki bodo to v prihodnosti izkoristili.
- V zadnjih letih tajvansko investicijsko okolje ni pokazalo nobenih znakov izboljšav. Zastareli zakoni in regulative, ki onemogočajo industrijski razvoj, so posledica vpliva določenih interesnih skupin na vladno politiko (Yu, 1999, str. 71).
- Ko gospodarstvo doseže stanje zrelosti, so investicije v tujino neizogibne. Na Tajvanu privatni industrijski in trgovski sektor pogosto gleda na te investicije kot realokacijo proizvodnje. Obeti za vladno strategijo investiranja na jug otoka danes niso ravno svetli. Njena politika "potrpežljivost pred pre nagljenostjo" za investicije na Kitajsko je povzročila konflikte s trgovskim in industrijskim sektorjem, kar je privedlo do stagnacije gospodarstva. Vlada in gospodarstvo morata čim prej doseči sporazum, ki bi uravnotežil državno varnost in gospodarski razvoj.
- Število prebivalcev narašča, vendar pa se povprečna starost populacije veča. Zato se tudi Tajvan sooča z vedno večjim deležem vzdrževanih ljudi, ki bodo odvisni od vedno manjšega števila aktivnih ljudi (Yu, 1999, str. 71).
- Vlada bi morala skrbeti, da bi investicije zagotavljale bolj enakomeren regionalni razvoj otoka. Več bi morali investirati na manj razvit jug in na vzhod (Kalar, 2001, str. 37).

Največji poudarek tam bi moral biti na promociji turizma in s tem na povečanju deleža storitev.

SKLEP

Zgodovina in izkušnje tajvanskega gospodarskega razvoja služijo kot odličen primer tako državam v razvoju kot tudi razvitim državam. Tajvanski razvoj je bil postopen in je temeljil na dobrem sistemu vodenja razvoja gospodarstva s strani države in sposobnosti ter pridnosti naroda. Tajvan od začetka ni imel odprtega in svobodnega gospodarstva. V začetnih fazah razvoja, ko je bilo treba vzpostaviti stabilnost, je bilo pod državno kontrolo, ki je omogočala malo svobode. Kasneje, tekom razvoja, pa je gospodarstvo postajalo vedno bolj svobodno, državna regulacija pa se je počasi umaknila.

Tajvan je danes ena izmed najbolj razvitih držav na svetu. Kljub majhnosti, pomanjkanjem naravnih bogastev in edinstvenem položaju glede mednarodnih odnosov v svetu so Tajvanci uspeli s svojo pridnostjo, varčevanjem, podjetništvom, inovativnostjo in politiko uspešno prebroditi probleme, s katerimi so se soočili na svoji poti ter ustvariti blaginjo. Največ zaslug za takšen hiter razvoj in blaginjo ima delaven in vztrajen narod z dobrim vodstvom in v prihodnost usmerjeno ekonomsko politiko.

Začetni uspeh Tajvana je v največji meri zasluga njegove izrazito izvozno usmerjene ekonomske politike, ki je v prvih desetletjih po vojni skupaj z dobro izdelano industrijsko politiko omogočila začetke razvoja gospodarstva in njegove rasti. V zadnjem desetletju, v dobi finančne ekonomije, pa je na Tajvanu skoraj edini relevantni instrument ekonomske politike njegova monetarna politika, pa še ta se premika v smeri večje liberalizacije.

Tajvan se je v zadnjem desetletju soočil s kar nekaj problemi in pojavi, ki pa jih je s svojo politiko več kot uspešno prebrodil. Demokratizacija in zamenjava oblasti po več kot pol stoletja sta lahko le zgled ostalim državam. Zaradi svoje politike v preteklosti je brez večjih pretresov preстал tudi azijsko krizo in izpolnil zahteve za sprejem v WTO. Z uspešno monetarno politiko pa so vsaj za zdaj odpravili problem deflacije, ki v zadnjem času pesti visokorazvite države.

Njihov postopen razvoj je zasnovan na ciljnih strateških razvojnih planov, ki si jih zastavljajo na vsakih nekaj let. Njihova ekonomska politika pa je le orodje, ki jim pomaga pri nepredvidenih dejavnikih. Njen pomen se postopoma zmanjšuje, saj se vse premika v smeri večje liberalizacije in tega, da trg samostojno uravnava svoje delovanje. Že sedaj ima namreč fiskalna politika relativno majhen vpliv na gospodarstvo in skoraj nobenega učinka. Z ostalimi politikami pa v glavnem usmerjajo razvoj in ne vplivajo preveč na delovanje prostega trga.

LITERATURA:

1. Balassa Bela: The Newly Industrializing Countries in the World Economy. New York : Pergamon Press, 1981. 115 str.
2. Bednaš Marijana: Ekonomska politika Francije. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1992. 49 str.
3. Bridging the New Century. (Tseng Gary T., ur.), Taipei : Government Information Office, Republic of China, 2001. 178 str.
4. Chang Tsangyao, Liu Wenrong, Thompson Henry: The Viability of Fiscal Policy in South Korea, Taiwan, and Thailand. Atlanta : Andrew Young School of Policy Studies, Georgia State University, 2001. 19 str.
5. Dickie Mure: Silicon Island survives natural adversities. Financial Times (Financial Times Survey: Taiwan). London, 24.11.1999, str. 1.
6. Faiola Anthony: Japan to Join U.S. Policy on Taiwan. Washington Post, Washington, 18.02.2005, str. A01.
7. Ger Yeong-kuang: The Story of Taiwan: Politics. Taipei : Government Information Office, 1998. 67 str.
8. Hsieh Wen-chyuan et al.: The Story of Taiwan: Education. Taipei : Government Information Office, 1999. 63 str.
9. Hung Chien-chao: A History of Taiwan. Rimini : Il Cerchio Iniziative Editoriali, 2000. 367 str.
10. Jaklič Marko: Strateško usmerjanje gospodarstva. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče, 1994. 181 str.
11. Jonko Igor: Industrijska politika in vloga davčnih spodbud. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005. 46 str.
12. Kalar Martin: Tajvan – 50 let rasti. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 42 str.
13. Krueger Anne O.: Trade Policy as an input to development. American Economic Review, Nashville, 1980, str. 288, 289.
14. Little Ian Malcolm David: An Economic Renaissance. Galenson Walter, ur., Economic Growth and Structural Change in Taiwan. Ithaca : Cornell University Press, 1979, str. 16-29.
15. Mrak Mojmir: Mednarodne finance. Ljubljana : GV Založba, 2002. 682 str.
16. McGregor Richard: The 'Brick Wall' crumbles further. Financial Times (Financial Times Survey: Taiwan). London, 09.10.2000, str. 4.
17. Rebić Peter: Ekonomska politika Čila. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska Fakulteta, 1999. 41 str.
18. Ribnikar Ivan: Denarni sistem in denarna teorija, 1. del. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1993. 336 str.
19. Ribnikar Ivan: Monetarna ekonomija I. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 380 str.
20. Ribnikar Ivan: Monetarna ekonomija II. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999a. 169 str.
21. Ribnikar Ivan: Monetarna ekonomija III. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 205 str.

22. Rupnik Lado, Stanovnik Tine: Javne finance, 1. del: Javne finance v svetu. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1995. 196 str.
23. Storey Robert: Taiwan. Victoria : Lonely Planet Publications, 2001. 416 str.
24. Taylor Paul: Only people pose problems. Financial Times (Financial Times Survey: Taiwan). London, 24.11.1999, str. 4.
25. Taylor Paul: Waiting for the WTO ticket. Financial Times (Financial Times Survey: Taiwan). London, 24.11.1999, str. 2
26. Wade Robert: Governing the Market. New Jersey : Princeton University Press, 1990. 438 str.
27. Yang Ya-Hwei, Shea Jia-Dong: Deflation and Monetary Policy in Taiwan. 45 str. [URL: <http://www.nber.org/papers/W11244>], 04.07.2005.
28. Yu Tzong-shian: The Story of Taiwan: Economy. Taipei: Government Information Office, 1999, 75 str.

VIRI:

1. Asian Outlook. Taiwan. Toronto : APF Canada, Winter 2002. 2 str.
2. Balance of Payments. Taipei : Central Bank of China. 8 str. [URL: <http://www.cbc.gov.tw/EngHome/Eeconomic/Publications/Year2001/PDF/A13-20.pdf>], 13.07.2005.
3. Central Bank of China. [URL: <http://www.cbc.gov.tw/EngHome/default.asp>], 13.07.2005.
4. China No independence for Taiwan. CNN.com. [URL: <http://www.cnn.com/2005/WORLD/asiapcf/03/05/china.npc/>], 04.07.2005.
5. China Today. [URL: <http://www.chinatoday.com>], 13.07.2005.
6. CIA - The World Factbook – Taiwan. [URL: <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/tw.html>], 13.07.2005.
7. Country Reports on Economic Policy and Trade practices: Taiwan. U.S. Department of State. 11 str. [URL: <http://www.state.gov/documents/organization/8172.pdf>], 2001.
8. Economic Development Taiwan, Republic of China 1998. Taipei : Council for Economic Planning and Development, 1998. 89 str.
9. Economic Development Taiwan, Republic of China 1999. Taipei : Council for Economic Planning and Development, 1999. 108 str.
10. Estimating the Monetary Policy Reaction Function for Taiwan A VAR Model. [URL: <http://ideas.repec.org/a/ija/ancoec/v2y2005i1p50-61.html>], 04.07.2005.
11. Government Information Office Republic of China. [URL: <http://www.gio.gov.tw>], 13.07.2005.
12. Republic of China Yearbook: 1997. Taipei : Government Information Office, 1997. 834 str.
13. Republic of China Yearbook: Taiwan 2000. Taipei : Government Information Office, 2000. 850 str.

14. Republic of China Yearbook: Taiwan 2001. Taipei : Government Information Office, 2001. 867 str.
15. Republic of China Yearbook: Taiwan 2002. Taipei : Government Information Office, 2002. 833 str.
16. Statistics of Economic. Ministry of Economic Affairs, R.O.C. [URL: http://w2kdmz1.moea.gov.tw/english/index.asp?P1=statistics_of_economic], 04.07. 2005.
17. Taiwan: Background Notes. Washington, DC : U.S. Department of State, Bureau of East Asian and Pacific Affairs, 2000. 20 str.
18. Taiwan: Background Notes. Washington, DC : U.S. Department of State, Bureau of East Asian and Pacific Affairs, 2002. 15 str.
19. Taiwan. Information Division, Taipei Economic and Cultural Office in NY. [URL: <http://www.taipei.org/>], 29.11.2004.
20. Taiwan Yearbook. Taipei : Government Information Office, 2003. 821 str.
21. Taiwan Yearbook. Taipei : Government Information Office, 2004. [URL: <http://www.gio.gov.tw>], 13.07.2005.
22. World Economic Outlook, Washington : International Monetary Fund, October, 1999. 11 str.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN TUJIH IZRAZOV S PREVODI:

ADB	Asian Development Bank (Azijska razvojna banka)
APEC	Asian-Pacific Economic Cooperation (Azijsko-pacifiško ekonomsko sodelovanje)
ASEAN	The Association of South East Asian Nations (Zveza narodov jugovzhodne Azije: Vietnam, Singapur, Tajska, Malezija, Indonezija in Filipini)
BDP	Bruto domači proizvod
BNP	Bruto narodni prihodek
BOFT	Bureau of Foreign Trade (Urad za zunanjo trgovino)
CBC	Central Bank of China (Tajvanska centralna banka)
CPI	Commodity price index (Indeks cen blaga)
DPP	Democratic Progressive Party (Demokratična napredna stranka)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropska banka za obnovo in razvoj)
FTA	Free Trade Agreement (Sporazum o prosti trgovini)
FTC	Fair Trade Commission (Odbor za pravično trgovino)
IMF	International Monetary Fund (Mednarodni denarni sklad)
IT	Information Technology (Informacijska tehnologija)
KMT	Kuo Min Tang (Nacionalna stranka)
LR	Ljudska Republika
MOF	Ministry of Finance (Ministrstvo za finance)
NHI	National Health Insurance (Državno zdravstveno zavarovanje)
NTD	New Taiwanese Dollar (Novi tajvanski dolar)
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj)
OZN	Organizacija združenih narodov
REPO	Repurchase agreement (začasni nakup ali "reodkup" vrednostnih papirjev ali deviz)
ROA	Return on assets (Donosnost sredstev)
ROC	Republic of China (Tajvan)
ROE	Return on equity (Donosnost kapitala)
SARS	Severe acute respiratory syndrome (Akutni sindrom otežkočenega dihanja)
SMEs	Small and medium enterprises (Majhna in srednje velika podjetja)
UN	United Nations (Združeni narodi)
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development (Konferenca Združenih narodov o trgovini in razvoju)
WB	World Bank (Svetovna banka)
WHO	World Health Organization (Svetovna zdravstvena organizacija)
WPI	Wholesale price index
WTO	World Trade Organization (Svetovna trgovinska organizacija)